

Merja Tikkanen ja Laura Vikström

**SUOMESSA YLEISESTI VEROVELVOLLISEN ILMOITTAMISVELVOLLISUUS
ULKOMAAN TULOISTA**

Yleisimmät syyt ilmoittamatta jättämiselle

SUOMESSA YLEISESTI VEROVELVOLLISEN ILMOITTAMISVELVOLLISUUS ULKOMAAN TULOISTA

Yleisimmät syyt ilmoittamatta jättämiselle

Merja Tikkanen ja Laura Vikström
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Liiketalous
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Merja Tikkanen ja Laura Vikström

Opinnäytetyön nimi: Suomessa yleisesti verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuus ulkomaan tuloista.
Yleisimmät syyt ilmoittamatta jättämiselle.

Työn ohjaaja: Lea Isopoussu-Koponen

Työn valmistuslukupausi- ja vuosi: Kevät 2018

Sivumäärä: 48+5

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, ovatko Suomessa yleisesti verovelvolliset tietoisia ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta. Kiinnostus aihetta kohtaan heräsi työskennellessämme Verohallinnolla vuoden 2017 aikana. Yleisesti verovelvollisten tiedoissa oli havaintojemme mukaan puutteita. Halusimme selvittää, mistä nämä puutteet johtuvat ja voitaisiinko asiakkaiden tietoisuutta lisätä esimerkiksi asiakasviestinnän tehostamisella.

Opinnäytetyön keskeisimmät lähteet ovat oikeuslähdeopin mukaisesti lainsäädäntö, lain esivalmistelutyöt, oikeuskäytäntö, oikeuskirjallisuus sekä Verohallinnon ohjeet. Tutkimuskysymyksemme ovat 1) onko yleisesti verovelvollisilla riittävästi tietoa ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta sekä 2) mitkä ovat yleisimmät syyt ilmoittamatta jättämiselle? Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisen menetelmän keinoin ja aineistoa keräsimme Webropol-kyselyllä, joka lähetettiin sähköpostitse kaikille kyselyhetkellä Verohallinnolla työskenteleville kansainvälisen henkilöverotuksen virkailijoille, yhteensä 106 henkilölle.

Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että Suomessa yleisesti verovelvollisilla ei ole tietoa ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta Suomeen. Kaksi yleisintä syytä tulojen ilmoittamatta jättämiselle olivat tiedon puute sekä se, että asian on luultu olevan kunnossa, koska tuloista on maksettu veroa jo toiseen valtioon. Tulosten luotettavuutta paransi, että lähes 83 prosenttia kyselyyn vastanneista virkailijoista oli työskennellyt kansainvälisen henkilöverotuksen tehtävissä yli kolme vuotta. Tutkimustuloksista käy ilmi, ettei Suomessa yleisesti verovelvollisilla ole tietoa verosopimuksien merkityksestä ja kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta. Yleisesti verovelvollisten tietoutta ulkomaan tulojen verotuksesta tulisi pystyä lisäämään, jotta henkilöiden väärät olettamukset tulojen verotuksesta saataisiin korjattua. Suomessa yleisesti verovelvollisten tietoutta voitaisiin lisätä esimerkiksi järjestämällä Suomeen saapuville ulkomaan kansalaisille lyhyitä tietoiskuja, joissa viranomaiset kertoisivat omasta toiminnastaan.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla toiminnallinen opinnäytetyö, jossa tämän opinnäytetyön tutkimustuloksia hyödynnettäisiin esimerkiksi laatimalla ohjeistusta ja koulutusmateriaalia sekä henkilöstölle että verovelvollisille.

Asiasanat: verovelvollisuus, yleinen verovelvollisuus, ilmoittamisvelvollisuus, ulkomaan tulot, Suomessa asuminen, laiminlyönti, veronkorotus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Business administration, law and administration

Authors: Merja Tikkanen & Laura Vikström

Title of thesis: Taxpayer's obligation to declare of foreign income. The most common reasons foreign income has not been declared.

Supervisor: Lea Isopoussu-Koponen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2018

Number of pages: 48+5

The purpose of this thesis is to find out if taxpayers – who are generally tax liable in Finland – know that they are obligated to declare of their foreign income. The topic became current during the year 2017 while we were working for Finnish Tax Administration. It was found out that people who are generally tax liable did not know about this obligation. The objective of this thesis is to find out the reasons for not knowing about the obligation and to think of ways of improving their awareness.

The main sources on this thesis were legislation, legislative drafts, informative legal literature, case laws and Tax Administration's instructions. Our research questions are 1) Do people with general tax liability have enough knowledge about the obligation to declare foreign income and 2) What are the most common reasons for not declaring of the foreign income? The quantitative study was implemented with Webropol tool. The online questionnaire link was submitted by email to all Tax Administration's 106 officials working in the field of international taxation.

Based on the study results, it can be stated that people who are generally tax liable do not have enough knowledge about their obligations. Two of the most common reasons for not declaring the foreign income were lack of knowledge and they thought that the matter was in order. People had paid taxes to other state which lead to the thought that they have fulfilled their obligations. Reliability of the results was increased by the fact that almost 83 percent of the respondents had worked in the field of international taxation over three years. The results were clear, persons with general tax liability did not have the knowledge about tax agreement's purpose and removing duplicate taxation. Taxation of the foreign income should be informed more, so false assumptions could be corrected. Persons with general tax liability's knowledge could be increased for example with arranging short infomercial where Finnish state authorities could inform people who arrive to Finland about their activities.

The topic for the follow-up study could be functional thesis in which the results of this thesis could be used to compose instructions and educational material for Tax Administration's officials and taxpayers.

Keywords: tax liability, general tax liability, obligation to report, foreign income, living in Finland, neglect, punitive tax increase

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	8
2	VEROHALLINTO	10
3	VEROVELVOLLISUUS SUOMESSA	12
3.1	Yleinen verovelvollisuus	13
3.2	Rajoitettu verovelvollisuus	13
3.3	Suomessa asuminen	14
3.3.1	KHO:n tapaus 2634/2/11.....	15
3.3.2	KHO:n tapaus 3733/2/07.....	16
3.4	Ilmoittamisvelvollisuus	17
3.4.1	Lainsäädäntö veronkorotuksesta	18
3.4.2	Muutokset veronkorotuksen lainsäädäntöön 1. toukokuuta 2018 alkaen ...	21
3.4.3	Veronkorotuksen määrä uuden lainsäädännön mukaan	22
3.5	Esimerkkejä yleisestä ja rajoitetusta verovelvollisuudesta.....	22
4	KANSAINVÄLINEN VEROTUS	24
4.1	Kaksinkertaisen verotuksen poistaminen	24
4.2	Tietojen vaihtaminen valtioiden välillä	25
4.3	Verosopimukset.....	25
4.4	Hyvitysmenetelmä	26
4.5	Vapautusmenetelmä	26
4.6	Poikkeuksia verotusoikeudessa	27
4.6.1	Kuuden kuukauden sääntö	27
4.6.2	OECD:n malliverosopimuksen mekaanikkosääntö	29
5	ESIMERKKEJÄ VEROSOPIMUKSISTA.....	30
5.1	Pohjoismainen verosopimus ja rajankävijän verotus	30
5.2	Rajankävijän verotus aluksella tai laivalla.....	31
5.3	Espanjan verosopimus	32
5.4	Isoimmat muutokset uuteen Espanjan verosopimukseen.....	32
6	TUTKIMUS JA SAADUT TULOKSET	35
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	42
8	POHDINTA	44

LÄHTEET.....	46
LIITTEET	49

LYHENTEET

CRS	Common Reporting Standard
FATCA	Foreign Account Tax Compliance Act
ETA-valtio	Euroopan talousalueeseen kuuluva valtio
EU	Euroopan Unioni
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
MenetelmäL	Laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta 1552/1995
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
SOPS	Sopimus Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi
TVL	Tuloverolaki 1535/1992
VML	Laki verotusmenettelystä 1558/1995

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, ovatko Suomessa yleisesti verovelvolliset tietoisia ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta. Saimme idean aiheesta työskennellessämme Verohallinnolla vuoden 2017 aikana. Työssäme huomasimme, että yleisesti verovelvollisten tiedossa on puutteita ulkomaan tulojen ilmoittamisesta ja niiden vaikutuksista verotukseen Suomessa. Halusimme tutkia asiaa selvittääksemme, mistä väärä tieto tai luulo johtuu ja voitaisiinko siihen kiinnittää huomiota esimerkiksi asiakasviestinnässä.

Opinnäytetyössä perehdytään tuloverolaissa säädettyihin Suomessa yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisen käsitteisiin ja niiden eroavaisuuksiin verotuksen näkökulmasta, verotusmenettelylaissa säädettyyn ilmoittamisvelvollisuuteen ja sen laiminlyöntiin liittyvistä seuraamuksista. Ulkomaan tulojen vaikutuksia tarkastellaan verotusoikeuden kannalta sekä menetelmällisesti verotuksen kaksinkertaisuuden poistamisen osalta. Esimerkkinä verosopimuksen vaikutuksesta verotusoikeuteen tarkastelimme Suomen solmimia verosopimuksia Espanjan sekä Pohjoismaiden kanssa.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisen menetelmän keinoin, ja aineistoa saimme Webropol-kyselyllä, joka tehtiin kansainvälisen verotuksen virkailijoille (Liite 1). Tutkimuskysymyksiä olivat: 1) Onko yleisesti verovelvollisilla tietoa ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta sekä 2) mitkä ovat yleisimmät syyt ilmoittamatta jättämiselle? Tilastollinen tutkimus sopii erityisesti tilanteisiin, joissa halutaan testata teorian paikkansapitävyyttä (Moilanen, Ojasalo & Ritasalo. 2015, 104). Määrällisellä tutkimuksella saimme vastauksen tutkimuskysymykselle, kuinka yleistä puutteellinen tieto ilmoittamisvelvollisuudesta on yleisesti verovelvollisilla. Asiakasrajapinnassa työskentelevillä virkailijoilla on paras käsitys asiakkaiden tietämyksestä. Tietoperusta koostuu ensisijaisesti lainsäädännöstä, lain esitöistä, Verohallinnon ohjeista ja korkeimman hallinto-oikeuden oikeustauksista.

Opinnäytetyössä esitellään ensin luvussa kaksi Verohallinnon organisaatiota, toimintayksiköitä, virkailijoiden ja asiantuntijatehtävissä työskentelevien henkilöiden toimenkuvaa työn taustatiedoiksi. Kolmannessa luvussa käsitellään tietoperustan kannalta oleelliset käsitteet, kuten yleinen verovelvollisuus, rajoitettu verovelvollisuus, mitä merkitystä Suomessa oleskelulla on verotukseen, käydään läpi käsite ilmoittamisvelvollisuus ja mitä sen laiminlyönnistä voi seurata. Luvussa neljä tarkastellaan verotuksen kansainvälisiä ulottuvuuksia, valtioiden tietojenvaihtoa, menetelmiä

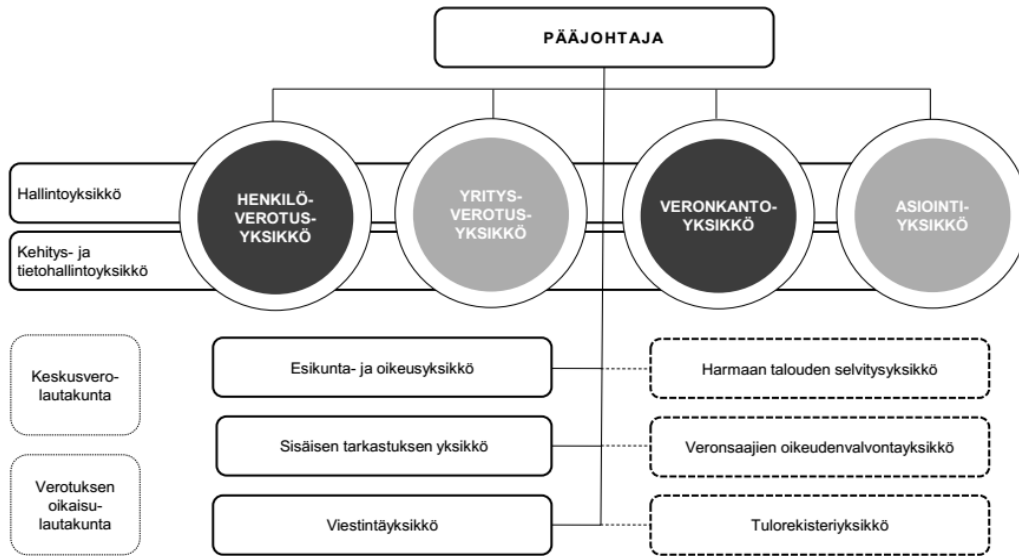
kaksikertaisen verotuksen poistamiseen ja poikkeuksia verotusoikeuteen. Luvussa viisi esittelemme Espanjan ja Pohjoismaiden Suomen kanssa solmimia verosopimuksia ja niiden vaikutuksia Suomen verotusoikeuteen. Kuudennessa luvussa käsittelemme tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia.

2 VEROHALLINTO

Laki Verohallinnosta (503/2010) määrittelee sen olevan valtiovarainministeriön alainen, koko maan kattava verotusta varten perustettu viranomainen. Sen tehtäviin kuuluvat verotuksen toimitaminen, verovalvonta, verojen ja maksujen kanto, perintä ja tilitys sekä erikseen säädetty veronsaajien oikeuden valvonta. (1–2 §.) Verohallinnossa työskentelee noin 5 300 eri alan ammattilaista. Asiakkaat tavoittavat palvelut yli sadassa toimipisteessä ympäri Suomea. (Verohallinto 2018a, viitattu 23.3.2018.)

Kansainvälisen henkilöverotuksen parissa työskentelee jatkuvasti 100–120 henkilöä. Kansainvälistä henkilöverotusta tekevät kansainvälisen henkilöverotuksen verosihteerit sekä asiantuntijat. Jäljempänä opinnäytetyössä verosihteereistä ja asiantuntijoista puhutaan kansainvälisen henkilöverotuksen virkailijoina, ellei heitä erikseen mainita verosihteereinä ja asiantuntijoina. Kansainvälisen henkilöverotuksen verosihteerin työnkuvaan kuuluu kansainvälisen henkilöverotuksen tehtävät, muutosverotus, asiakkaiden palveleminen asiakaspalvelussa ja puhelinpalvelussa suomen ja englannin kielellä. (Liite 2–3.) Kansainvälisen henkilöverotuksen asiantuntijan tehtävänkuvaan kuuluu sisäisten ja ulkoisten asiakkaiden asiantuntijaohjaus- ja neuvontatyö; vaativien, tulkinnallisten ja laajakantoisten kansainvälisen henkilöverotuksen asioiden käsittely ja ratkaiseminen; valmentavalla otteella henkilöstön osaamisen kehittäminen; valtakunnallisen kansainvälisen henkilöverotuksen asiantuntijaverkoston toiminta; kansainvälisen henkilöverotuksen kehittämistehtävät sekä kansainvälisen perintö- ja lahjaverotuksen tehtäviin perehtyminen. (Liite 4–5.)

Verohallinnon organisaatio 2018

KUVIO 1. Verohallinnon organisaatiokaavio (Verohallinto 2018a, viitattu 23.3.2018)

Organisaatio jakaantuu verotuksen hoitaviin yksiköihin ja muihin yksiköihin. Yhdeksän alueellista henkilöverotuksen yksikköä hoitavat henkilöasiakkaiden sekä liikkeen- ja ammatinharjoittajien verotukseen liittyviä tehtäviä. Viisi yritysverokeskusta ja konserniverokeskus hoitavat osakeyhtiöiden ja yhteisöasiakkaiden verotus- ja neuvontatehtäviä, sekä näiden verotarkastuksia. Asiointiyksikkö hoitaa suurimman osan asiakaspalvelutehtävistä ja vastaa sen kehittamisestä sekä käyntiasioinnin, puhelinpalvelun ja digitaalisten kanavien osalta. Keskusverolautakunta, joka antaa ennakkoratkaisuja sekä Verotuksen oikaisulautakunta, joka käsittelee oikaisuvaatimuksia ovat riippumattomia toimielimiä. Sisäisiä palveluyksiköitä ovat Hallintoyksikkö, joka vastaa henkilöstö-, talous- ja yleishallintotehtävistä sekä Kehitys- ja tietohallintoyksikkö, joka vastaa nimensä mukaisesti kehitys- ja tietoteknisistä palveluista. Pääjohtajan määräyksien valmistelusta ja esittelystä sekä esikuntatehtävistä vastaa Esikunta- ja oikeusyksikkö. Verkko- ja kielipalveluista sekä konsernitason viestinnästä vastaa Viestintäyksikkö. Verohallinnon Sisäisen tarkastuksen yksikkö tarkastelee sisäisen valvonnan riittävyttä kaikkien toimintojen osalta. Yrityksiä ja yhteisöjä koskevia selvityksiä ja harmaan talouden tietoa tuottaa Harmaan talouden selvitysyksikkö. Riippumattoman Veronsaajien oikeudenvälontayksikön tehtäviä on valvoa veronsaajien oikeuksia verotuksessa sekä sitä koskevassa muutoksenhaussa. (Verohallinto 2018a, viitattu 23.3.2018.)

3 VEROVELVOLLISUUS SUOMESSA

Kansainvälinen vero-oikeus määrittelee, miten henkilön verotusta käsitellään silloin, kun hänellä on liittymiä useampaan valtioon. Näissä tilanteissa verovelvollisen verotusta määritellään kolmella pääperiaatteella, jotka ovat henkilön asuminen, kansalaisuus ja tulon lähde. Pääperiaatteiden mukaisesti verotusoikeus voi olla asuinvaltiolla, jossa tulonsaaja asuu; valtiolla, jonka kansalaisuus tulonsaajalla on tai lähdevaltiolla, eli valtiolla, josta tulo on peräisin. (Malmgrén & Myrsky 2017, 27–28.) Opinnäytetyössä tarkastellaan, milloin Suomella on verotusoikeus henkilön ulkomailta saatuihin tuloihin. Suomen asumisvaltion määritelmää avataan opinnäytetyön alaluvussa 3.3. Suomessa asuminen.

Henkilön liittymät useampaan valtioon voivat olla esimerkiksi asuminen verotuksellisesti yhdessä valtiossa ja työskenteleminen toisessa valtiossa tai asuminen verotuksellisesti yhdessä valtiossa ja asunto-osakkeen omistaminen toisessa valtiossa, josta hän saa vuokratuloja. (Malmgrén & Myrsky 2017, 27.) Verosopimuksissa ja kansallisessa lainsäädännössä säädetään tarkemmin asuinvaltion, kansalaisuusvaltion sekä lähdevaltion määritelmät koskien eri valtioiden välisiä kansainvälisiä verotustapauksia. Verosopimus ja kansallinen lainsäädäntö sääntelevät asuinvaltion, kansalaisuusvaltion ja lähdevaltion määritelmät eri valtioiden välisissä verotustapauksissa.

Suomen tuloverolain (TVL, 1535/1995) alkuperäiset säädökset on annettu Helsingissä 30.12.1992. Tuloverolain pykälä 9 ja 11, jotka koskevat yleistä ja rajoitettua verovelvollisuutta sekä Suomessa asumista, ei ole muutettu alkuperäisten säädösten jälkeen. Suomessa yleisesti verovelvollisella on ilmoittamisvelvollisuus lähtökohtaisesti kaikista tuloistaan Suomeen. Esimerkiksi TVL 77 §:n mukaiset mahdollisesti kuuden kuukauden säännön perusteella verovapaat tulot tulee ilmoittaa. Rajoitetusti verovelvollinen on ilmoitusvelvollinen ainoastaan Suomesta saadusta verotettavasta tulostaan. Rajoitetusti verovelvollinen on velvoitettu suorittamaan valtiolle ja kunnalle tuloveroa rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta (LähdeVL, 627/1978, 1 §) säädetyn lain mukaan. Verot peritään joko lähdeverona tai verovelvollisen vaatimuksesta verotusmenettelylain mukaisesti. (LähdeVL 13.3 §.) Yleisesti verovelvollisen tulee ilmoittaa tuloistaan viimeistään henkilökohtaisella veroilmoituksellaan. Jos Suomeen yleisesti tai rajoitetusti verovelvollinen henkilö laiminlyö ilmoittamisvelvollisuuttaan, hänelle voidaan määrätä veronkorotus ilmoittamisvelvollisuuden rikkomisesta. (Laki verotusmenettelystä VML, 1558/1995, 32 §.)

Verotusmenettelylain mukaan henkilöllä on ilmoittamisvelvollisuus veronalaisista tuloistaan. Tuloverolain 92–92 c §:ssä määritellään, mitä ovat verovapaat sosiaalietuudet. Tällainen verovapaa etuus voi olla esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen maksama asumistukilakiin (408/1975) perustuva yleinen asumislisä. Näitä verovapaita tuloja henkilön ei tarvitse ilmoittaa Suomen veroviranomaiselle. (VML, 7 §; TVL 92–92c §.) Verosopimuksissa on myös valtiokohtaisia poikkeuksia verotettavia tuloja koskien, jotka saattavat estää verosopimuksen mukaisen lähdevaltion verotusoikeuden.

3.1 Yleinen verovelvollisuus

Yleinen verovelvollisuus määritellään Suomen tuloverolaissa. Yleisesti verovelvollinen on Suomesta ja muualta saadusta tulosta verovelvollinen Suomeen. Kyse voi olla Suomessa verovuonna asuneesta henkilöstä, kotimaisesta yhteisöstä, yhteisyydestä tai kuolinpesästä. Yleisesti verovelvolliseksi katsotaan henkilöt, jotka ovat Suomessa yli kuusi kuukautta, tällöin myöskään tilapäinen poissaolo ei katkaise verovelvollisuutta. (TVL 9 §, 11.1 §.) Tuloverolaissa ei kuitenkaan määritellä, mitä tilapäinen poissaolo tarkoittaa.

Muun kuin Suomen kansalaisen katsotaan olevan Suomessa yleisesti verovelvollinen, jos hän oleilee jatkuvasti Suomessa yli kuuden kuukauden ajan. Kyseisen ajanjakson ei tarvitse asettaa saman verovuoden puolelle. Henkilön Suomessa oleskelun syyllä ei ole väliä. Syy voi olla siis vapaaehtoinen tai vastoin tahtoa tapahtuva oleskelu, kuten esimerkiksi vankilarangaistus. (Anderson, Linnakangas & Frände 2016, 74–75.) Suomen kansalaista koskee myös erillinen niin sanottu kolmen vuoden sääntö silloin, kun hän muuttaa pois Suomesta. Alaluvussa 3.3 Suomessa asuminen määritellään tarkemmin kolmen vuoden sääntö.

3.2 Rajoitettu verovelvollisuus

Rajoitetusti verovelvollinen on sellainen henkilö, joka ei ole asunut pysyvästi verovuonna Suomessa. Hän on velvollinen maksamaan veroja vain Suomesta saamistaan tuloista, esimerkiksi suomalaisen yrityksen maksamista palkka- tai osinkotuloista. Myös ulkomainen yhteisö on rajoitetusti verovelvollinen Suomesta saamistaan tulosta. (TVL 9:1:2 §). Rajoitetusti verovelvollisen

pitää maksaa veroja Suomeen. Kun Suomessa oleskelu kestää alle kuusi kuukautta peritään tuloista lähdeveroa, joka on sama tulon määrästä riippumatta tai henkilön asuinpaikan ollessa Euroopan talousalueella tai valtio, jonka kanssa Suomella on verosopimus, voi henkilö vaatia myös progressiivista, verotusmenettelylain mukaista verotusta. Silloin kokonaisverotukseen vaikuttavat myös asuinvaltion tulot. Lähdeveron määrä on 35 prosenttia ja se on lopullinen, mutta maksajan on mahdollista vähentää 17 euron päivittäinen kulu palkasta ennen veron pidättämistä, jos se on ilmoitettu lähdeverokortissa. (Verohallinto 2014a, viitattu 5.5.2018).

Jos henkilö asuu osan vuotta Suomessa, Suomessa asumisajalta häntä verotetaan yleisesti verovelvollisena, mutta muulta osin rajoitetusti verovelvollisena (TVL 9 §). Tämä koskee ulkomaan kansalaisia niissä tilanteissa, kun he muuttavat Suomeen kesken vuoden tai muuttavat pois Suomesta kesken vuoden. Kun ulkomaan kansalainen muuttaa Suomeen kesken vuoden, häntä verotetaan rajoitetusti verovelvollisena ainakin Suomeen tuloon saakka. Jos hän jää Suomeen yli kuudeksi kuukaudeksi, hän on Suomeen yleisesti verovelvollinen Suomessa oloajalta tai jos hän jää alle kuudeksi kuukaudeksi, hän on myös Suomessa oloajan rajoitetusti verovelvollinen. Ulkomaan kansalaisen yleinen verovelvollisuus Suomeen päättyy muuttopäivänä, kun hän muuttaa Suomesta toiseen valtioon.

3.3 Suomessa asuminen

Suomessa asumisella tarkoitetaan sitä, että henkilöllä on varsinainen asunto tai koti Suomessa tai että hän tilapäistä poissaoloa lukuun ottamatta oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan. Suomen kansalaisen asumista pidetään jatkuvana, eli hän on Suomeen yleisesti verovelvollinen, vaikka hänen oleskelunsa Suomessa ei jatkuisi yli kuutta kuukautta. Suomessa asumiseksi Suomen kansalaisella katsotaan olevan muuttovuosi sekä kolme seuraavaa vuotta. Yleisesti verovelvollinen voi vaatia muutosta tähän pääsääntöön ja hakeutua rajoitetusti verovelvolliseksi. Hakemuksessa hänen tulee osoittaa, ettei hänellä ole ollut verovuonna olennaisia siteitä Suomeen. Määritelmä olennaisille siteille on muodostunut oikeuskäytännöstä, eikä sitä ole laissa määritelty. Olennaisten siteiden tarkastelussa on muun muassa arvioitu muuton pysyvyyttä, kodin ja perheen sijaintia sekä elinkeinon harjoittamista Suomessa. Esimerkiksi opiskelun on katsottu olevan tilapäinen syy oleskella ulkomailla (TVL 11 §; Verohallinto 2011, viitattu 26.3.2018.)

Suomessa asuviksi voidaan katsoa myös Suomen valtioon palvelussuhteessa oleva Suomen kansalainen, joka kuuluu Suomen ulkomaanedustuksessa palvelemaan Suomesta lähetettyyn henkilöstöön; Suomen kansalainen, joka on asunut Suomessa välittömästi ennen tehtyään työsopimuksen Finpro ry:n tai Finpro Oy:n kanssa; sekä Suomen kansalainen, joka on välittömästi ennen palvelusopimuksen tekemistä Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestöjen, Kansainvälisen atomienergiajärjestön tai kansainvälisen kehitysyhteistyön kanssa, ellei henkilö erikseen näytä toteen, ettei hänellä ole olennaisia siteitä Suomeen verovuonna. (TVL 11 §.)

Esimerkki 1. Henkilö A muuttaa 12.12.2016 Suomeen työskentelemään. Hänen työsuhteensa kestää seitsemän kuukautta, 12.7.2017 saakka. A on Saksan kansalainen. 13.7.2017 A muuttaa pois Suomesta, takaisin Saksaan. Hänellä ei ole tarkoitus tulla Suomeen takaisin. A on rajoitetusti verovelvollinen Suomessa 11.12.2016 saakka. 12.12.2016–13.7.2017 välisen ajan A on yleisesti verovelvollinen Suomessa, mutta 14.7.2017 alkaen taas rajoitetusti verovelvollinen. Henkilö A muuttuu rajoitetusti verovelvolliseksi Suomeen heti muutostaan, koska hän ei ole Suomen kansalainen. Tästä syystä hän ei ole muuttovuotta ja kolmea seuraavaa Suomessa yleisesti verovelvollinen.

3.3.1 KHO:n tapaus 2634/2/11

Korkein hallinto-oikeus on käsitellyt yleistä ja rajoitettua verovelvollisuutta sekä tulojen verotusoikeutta tapauksessaan 2634/2/11. Päätöksen anto on tapahtunut vuonna 2013. Tapauksessa käsitellään Suomen kansalaisen, henkilön A, verotusta Suomessa. Hän oli asunut ja työskennellyt 1987 vuodesta saakka ulkomailla. Vuodesta 2000 hän työskenteli Italiassa 15.7.2003 saakka X Oyj:n palveluksessa. Tämän jälkeen hän muutti perheensä kanssa Suomeen, jossa hänen työskentelynsä jatkui X Oyj:n toisen tytäryhtiön palveluksessa 12.7.2004 asti. Henkilö A muutti perheensä kanssa Ranskaan 14.10.2004. (2013:93.)

A oli ostanut osakehuoneiston Suomesta puolisonsa kanssa 28.5.2003. Suomessa asumisen ajan A ja hänen perheensä olivat käyttäneet asuntoa vakituisena asuntonaan. He antoivat asunnon vuokralle muuttaessaan Ranskaan. A ja hänen puolisonsa omistivat Suomessa tämän asunnon lisäksi neljä muuta asunto-osaketta, joista yksi myytiin Ranskaan muuton jälkeen. A myös omisti määräosuudet kahdesta tilasta Suomessa. (sama.)

A:sta oli tullut Suomeen yleisesti verovelvollinen, koska Suomeen muuton jälkeen hänellä oli ollut koti ja varsinainen asunto Suomessa. Näin A:n verotuksessa voitiin soveltaa kolmen vuoden sääntöä hänen muuttaessaan ulkomaille. A oli saanut asuessaan ja työskennellessään Italiassa optio-oikeudet kahteen X Oyj:n työsuhdeoptio-ohjelmaan. A möi optio-oikeudet 1.3.2006, kun optio-oikeuksien ansainta-ajat olivat päättyneet 30.3.2003 ja 30.3.2004. (KHO 2013:93.)

Suomen veroviranomainen oli verottanut A:ta yleisesti verovelvollisena vuonna 2006 ja verottanut hänen saamansa optio-ohjelman etuuden osuuden, joka oli vastannut hänen Suomessa asumis- ja työskentelyaikaan. Korkein hallinto-oikeus päätti asian siten, ettei Suomen veroviranomaisella ole oikeutta verottaa vuoden 2001 optio-ohjelmasta saatua tuloa. Vuoden 2002 optio-ohjelmasta Suomella on oikeus verottaa ainoastaan osuus, joka on kertynyt Suomessa asumisajalta 16.7.2003–30.3.2004. Korkein hallinto-oikeus totesi henkilön A olleen rajoitetusti verovelvollinen Suomeen ensimmäisen optio-ohjelman aikana, koska hän ei ollut asunut Suomessa kyseisenä aikana. Toisesta optio-oikeudesta voidaan katsoa Suomella olleen verotusoikeus vain aikaan, jolloin A on ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen. (sama.)

3.3.2 KHO:n tapaus 3733/2/07

Korkein hallinto-oikeus on käsitellyt yleistä verovelvollisuutta ja Suomen kansalaisen kolmen vuoden sääntöä myös tapauksessa 3733/2/07. Päätös on annettu vuonna 2011. Henkilö A oli hakenut ennakkoratkaisua keskusverolautakunnalta siitä, että onko hän rajoitetusti verovelvollinen Suomessa vuonna 2007 niillä perusteilla, että hän muutti perheensä kanssa keväällä 2003 Luxemburgiin. A oli itse hoitovapaalla Suomen työstään, mutta hänen puolisonsa sai Euroopan parlamentista töitä kääntäjänä. Heidän oli tarkoitus muuttaa ulkomaille pysyvästi. Toukokuussa 2006 he ostivat asunnon, jota he alkoivat käyttää vakituisen asuntonaan. A hoiti nuorempaa tyttäretä kotona, kun taas vanhempi aloitti koulun syyskuussa 2006 Luxemburgissa. Perheelle jäi asunto Turkuun, jonka he vuokrasivat osittain ulkomaille muuton jälkeen. Joulukuusta 2006 alkaen asunto oli vuokrattuna kokonaan. Henkilöllä A oli myös Suomessa kaksi vuokralla olevaa sijoitusasuntoa, hän omisti 1/8 vapaa-ajan asunnosta sekä hänellä oli suomalaisia arvopapereita. (KHO: 2011:88.)

Verotuskäytännössä ei ollut selvää, voiko Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8.4.1965 tehty pöytäkirja vaikuttaa Suomen sisäisiin määräyksiin ja lainsäädäntöön asumiskäsitteeseen perustuvasta yleisestä ja rajoitetusta verovelvollisuudesta. Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehty pöytäkirja tunnetaan myöhemmin nimellä Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehtynä pöytäkirjana tai privilegiopöytäkirjana. Euroopan unionin oikeuden ei tulisi laajentaa Suomen sisäisen lainsäädännön verotusoikeutta, vaan ennemmin rajoittaa sitä. Euroopan unionin henkilöstön ja heidän perheenjäsenten verotusta tulisi käsitellä samojen periaatteiden mukaisesti kuin muiden diplomaattisia työtehtäviä tekevien Suomen kansalaisten. Henkilön perheenjäsenen verovelvollisuusasema tulisi siis määräytyä Suomen tuloverolain mukaisesti. (KHO: 2011:88.)

Keskusverolautakunnan päätöksessä henkilö A katsottiin yleisesti verovelvolliseksi Suomessa vuonna 2007. Keskusverolautakunta perusti päätöksensä Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehtyyn pöytäkirjaan, jonka mukaan A:n verotukseen ja verotukselliseen kotipaikkaan sovelletaan pöytäkirjan artiklaa, koska A ei ole harjoittanut omaa ansiotoimintaa Luxemburgissa asuessaan, hänen verotuksellinen kotipaikkansa oli Suomi. Ilman pöytäkirjaa A olisi ollut Suomen tuloverolain mukaisesti Suomeen rajoitetusti verovelvollinen vuodesta 2007 alkaen. (sama.)

Korkein hallinto-oikeus pyysi päätöstä ennakkoratkaisun muutokseen Euroopan unionin tuomioistuimelta, joka tarkasteli tapausta ja perusteli sitä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Euroopan unionin tuomioistuin perusteli päätöstä Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan määräyksillä, joiden mukaan henkilön A verotuksellinen kotipaikka oli edelleen Suomi. A ei ollut harjoittanut omaa ansiotoimintaa Luxemburgissa, joten tästä syystä verotukselliseksi kotipaikaksi katsottiin Suomi. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi A:n vaatimuksen. (sama.)

3.4 Ilmoittamisvelvollisuus

VML 15 §:n mukaan jokaisen tulee ilmoittaa maksamansa tai välittämänsä rahanarvoiset suoritteet Verohallinnolle. Suoritteilla tarkoitetaan esimerkiksi palkkaa, luontaisetuja ja palkkioita. Näiden ilmoitustietojen perusteella veroviranomainen lähettää jokaiselta verovuodelta esitäytetyn veroilmoituksen. Yleisesti verovelvollisen tulee ilmoittaa hänen verotettavat tulonsa, tuloista tehtävät vähennykset, tiedot varoista ja veloista sekä mahdolliset muut verotukseen vaikuttavat tie-

dot kyseiseltä verovuodelta. Ilmoitus tehdään veroviranomaiselle esitetyllä veroilmoituksella. Verovelvollisella on velvollisuus tarkistaa tietojen paikkansapitävyys. Jos verovelvollinen ei tee muutosta esitetyn veroilmoituksen tietoihin, hänen katsotaan hyväksyneen tiedot sellaisenaan. (VML 7 §.) Ulkomaan tulot ilmoitetaan erillisellä lomakkeella veroilmoituksen liitteenä. Kyseinen liitelomake on *16 Selvitys ulkomaantuloista*. Lomake löytyy Verohallinnon vero.fi-sivustolta. Lomakkeelle ilmoitetaan tulon ja maksetun veron määrä. Jos maksetut summat ja perityt verot eivät ole euroissa, silloin ne käännetään euroiksi Euroopan keskuspankin julkaiseman keskipurssin mukaan. (Verohallinto 2018b, viitattu 24.3.2018.) Rajoitetusti verovelvolliselle ei lähetetä esitettyä veroilmoitusta, ellei hän ole vaatinut VML:n mukaista progressiivista verotusta (Verohallinto 2014a, viitattu 5.5.2018).

Luonnollisen henkilön tai kuolinpesän, joka ei ole saanut esitettyä veroilmoitusta, tulee antaa veroilmoitus kehotuksesta, jos hänellä tai kuolinpesällä on verovuonna ollut veronalaista tuloa, varoja, velkoja tai muita verotukseen vaikuttavia tietoja. Myös yhteisön, yhtymän ja jokaisen muun verovelvollisen tulee antaa kehotuksesta veroilmoitus, jos heillä on ollut veronalaista tuloa tai varoja tai velkoja taikka muita verotukseen vaikuttavia tietoja verovuonna. (VML 7 §.) Ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta seuraa veronkorotus, johon palataan jäljempänä.

3.4.1 Lainsäädäntö veronkorotuksesta

Verotusmenettelylain 32 §:n mukaan verovelvolliselle voidaan määrätä veronkorotus, jos:

- hänen antamassaan veroilmoituksessa tai siihen liittyvässä asiakirjassa on vähäinen puute tai virhe sekä hän kehotuksesta huolimatta ei korjaa tietoa tai antaa ilmoituksen myöhässä ilman pätevää syytä;
- hän antaa veroilmoitukselle tietoa olennaisesti puutteellisena tai virheellisenä taikka todistettavasti antaa veroilmoitukselle tietoa vasta kehotuksen jälkeen; tai
- hänen antamassaan veroilmoituksessa on tieteen tai törkeän huolimattomuuden syystä väärää tietoa taikka hän ei ole lainkaan antanut ilmoitusta. (VML 32–32 a §.)

Veronkorotuksen määrä voi olla enintään 150 euroa, jos veroilmoitus, tieto tai jokin muu asiakirja annetaan myöhässä. Ajallaan jätetyksi katsotaan, jos veroilmoitus on postitettu määräajan kuluessa tai sähköinen ilmoitus on jätetty jättöpäivänä ennen klo 24:00. Korotusta ei määrätä silloin,

jos henkilöllä on pätevä syy veroilmoituksen, tiedon tai muun asiakirjan myöhässä jättämiseen. Pätevä syy voi esimerkiksi olla sairaus, mutta työkiireitä tai lomaa ei voida katsoa päteväksi syyksi. Luonnolliselle henkilölle voidaan määrätä enintään 150 euron veronkorotus, jos hän kehotuksen jälkeen jättää ilmoittamatta ilmoittamisvelvollisuuden piiriin lukeutuvia VML:n 10 §:n mukaisia varallisuuseriä, kuten kiinteistön tai osuuden kommandiittiyhtiöön. (VML 32–32 a §; Verohallinto 2017a, viitattu 6.5.2018.)

Luonnollisella henkilöllä on kuitenkin mahdollisuus korjata veroilmoitustaan ilman seuraamuksia, jos häneltä on jäänyt ansio- tai pääomatuloja enintään 5 000 euroa ilmoittamatta. Tulo lasketaan bruttomääräisenä. Henkilölle määrätään 100 euron veronkorotus, jos hän ei kehotuksesta huolimatta korjaa puutteita veroilmoituksellaan. Voidaan katsoa, että luonnollisen henkilön veroilmoitus on olennaisesti vaillinainen, jos hänen ilmoittamatta jättämänsä tulot ovat enemmän kuin 5 000 euroa. Jos tulon määrä on kuitenkin enintään 30 000 euroa, ei yleensä ilmoittamatta jättämistä voi pitää tahallisenä tai törkeänä huolimattomuutena. Jos ei ole ilmeistä, että henkilö on tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta jättänyt tulon ilmoittamatta, määrätään veronkorotus soveltaen VML:n 32 §:n 2 momenttia. (VML 32–32 a §; Verohallinto 2017a, viitattu 6.5.2018.)

Laiminlyöntiä voidaan pitää ymmärrettävänä, jos henkilön tulojen määrä tai rakenne ovat esimerkiksi sellaisia, että tulot koostuvat useista palkkioista. Tällaisessa tilanteessa voidaan korotus määrätä alempana. Jos veronkorotuksessa ei ole huomioon otettavia erityisiä alentavia tai korottavia asianhaaroja, veronkorotus määrätään alla mainituilla tavoin. Kun henkilön ilmoittamatta jättämä bruttomääräinen ansio- tai pääomatulo on 5 001–30 000 euroa, veronkorotuksen määrä on joko 200, 300 tai 500 euroa. Veronkorotuksen määrä on 200 euroa, kun kehotuksessa asetetussa määräajassa henkilö korjaa ilmoituksensa puutteen. Jos kehotuksessa asetetun määräajan jälkeen henkilö korjaa ilmoituksensa puutteen, veronkorotus on 300 euroa. Veronkorotus on 500 euroa, jos henkilö jättää puutteet kokonaan korjaamatta. Veronkorotusta alentavana tekijänä voidaan kuitenkin pitää sitä, että lisättävä nettotulo on pieni tai tappiollinen. Veronkorotusta voidaan yleensä tällaisessa tilanteessa määrätä enintään 300 euroa. (VML 32–32 a §; Verohallinto 2017a, viitattu 6.5.2018.)

Jos henkilön ilmoittamatta jätetty bruttomääräinen ansio- tai pääomatulo ylittää 30 000 euroa, veronkorotus lasketaan nettotulon määrästä prosentteina. Verovapaata tuloa ei sisällytetä nettotuloon. Veronkorotus lasketaan seuraavan taulukon mukaisesti:

TAULUKKO 1. Ilmoittamatta jätetty bruttotulo ylittää 30 000 euroa (Verohallinto 2017a, viitattu 6.5.2018.)

Lisätty verotettava tulo (nettotulo) €	Veronkorotus alarajan kohdalla €	Veronkorotus alarajan ylittävästä lisäystä tulon osasta
0–10 000	300	
10 000–60 000	300	3 %
60 000–100 000	1 800	5 %
100 000–	3 800	7 %

Veronkorotusta määrätään VML:n 32 §:n 2 momentin mukaan enintään 800 euroa, vaikka taulukon mukaan veronkorotus olisikin suurempi, jos Verohallinnolla on tieto omaisuuden luovutuksesta ja se näkyy henkilön esitetyillä veroilmoituksella, mutta hän ei ole ilmoittanut tarpeellisia ja uupuvia tietoja luovutusvoiton laskentaan. Myös jos ilmoittamatta jätetty tulo pitää sisällään verotuksellisesti tulkinnanvaraisia tuloja, veronkorotus lasketaan soveltaen veronkorotusmääriä, jotka on annettu 5 001–30 000 euron ilmoittamatta jätetyille tuloille. Jos ilmoituspuute tai virhe ei ole henkilö tahallisuudesta tai törkeästä huolimattomuudesta johtuvaa, menetellään veronkorotuksen osalta samalla tavoin. (VML 32–32 a §; Verohallinto 2017a, viitattu 6.5.2018.)

Henkilölle määrätään veronkorotus, jos hän on tarkoituksellisesti pyytänyt perusteetonta vähennystä tai hän perustaa vähennysvaatimuksensa väärään tai väärennettyyn asiakirjaan. Veronkorotus voidaan jättää määräämättä vähäisestä, eli enintään 500 euron, vähennyksestä. Jos vähennys kuitenkin ylittää 500 euroa, määrätään henkilölle vähintään 100 euron veronkorotus. Edellä mainittua taulukkoa 1 käytetään veronkorotuksen määräämisessä myös silloin, jos perusteettoman vähennyksen määrä on yli 2000 euroa. Taulukkoa sovelletaan niin, että 2 000–10 000 euron perusteettomiin vähennyksiin veronkorotusta määrätään viisi prosenttia, mutta enintään 300 euroa. Taulukossa määriteltyjä veronkorotuksia ei sovelleta silloin, kun perusteettoman vähennyksen määrä ylittää 10 000 euroa, Tällöin veronkorotus määrätään taulukon mukaisesti. (sama.)

Jos henkilö on tehnyt mekaanisen virheen, kuten kirjoitusvirheen tai täyttänyt tiedon väärään kohtaan, hänelle ei määrätä veronkorotusta. Jos henkilö on tulkinut säännösten sisältöjä väärin ja hänelle on koitunut tosiasiallisesti vähennyksen kustannukset, hänelle ei myöskään määrätä veronkorotusta. Henkilölle yleensä määrätään 100 euron veronkorotus, jos hän ei kehotuksesta huolimatta korjaa veroilmoituksella olevaa olennaista vaillinaisuutta tai virhettä. (VML 32–32 a §; Verohallinto 2017a, viitattu 6.5.2018.)

3.4.2 Muutokset veronkorotuksen lainsäädäntöön 1. toukokuuta 2018 alkaen

Verovelvolliselle voidaan määrätä veronkorotus, jos hän laiminlyö ilmoittamisvelvollisuuttaan. Veronkorotus voidaan myös tietyissä tilanteissa jättää määräämättä, jos esimerkiksi verovelvollisen laiminlyönti on vähäinen tai sille on pätevä syy. (VML 32 §.)

Uudessa 1. toukokuuta 2018 voimaan tulevassa lainsäädännössä veronkorotus voidaan määrätä silloin, jos

- veroilmoitus, muu ilmoitus, muu säädetty tieto, asiakirja tai selvitys annetaan puutteellisenä, virheellisenä tai jätetään kokonaan antamatta;
- verovelvolliselta ei ole saatu siirtohinnoitteludokumenttia tai sitä täydentävää lisäselvitystä, jonka määräaika on määritelty verotusmenettelylain 14 c §:ssä tai verovelvollinen on antanut siirtohinnoitteludokumentin tai lisäselvityksen merkittävästi vaillinaisena tai virheellisenä;
- verotusmenettelylain 14 d §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai maakohtaista raporttia ei ole annettu säädettyssä määräajassa tai se on annettu merkittävästi vaillinaisena tai virheellisenä; tai
- verovelvollinen on vaatinut Suomen verotuksessa vähennettäväksi ulkomaille maksettua veroa aiheettomasti. (VML 32 §.)

3.4.3 Veronkorotuksen määrä uuden lainsäädännön mukaan

Vieraasta valtiosta saadun tulon veronkorotus on yksi prosentti lisätyn tulon määrästä, jos kansainvälinen kaksinkertainen verotus tulee poistaa Suomessa kansainvälisen sopimuksen nojalla tai Suomessa hyvitetään verovelvollisen tulosta suorittama vero kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain nojalla. (VML 32 a §.)

Veronkorotuksen määrä on lisätyn tulon määrästä kaksi prosenttia. Korotus on tulon määrästä vähintään kolme prosenttia ja enintään 10 prosenttia silloin, jos verotusmenettelylain 32 §:ssä määritelty laiminlyönti on jatkuvaa tai verovelvollinen osoittaa toiminnallaan piittaamattomuutta verotusta koskeviin velvoitteisiin. Arvioverotuksessa veronkorotuksena prosentti on viisi tulon määrästä. Jos tilanne on tulkinnanvarainen tai epäselvä tai määrättävä veronkorotus olisi muusta, erityisestä syystä kohtuuton, tällöin veronkorotusprosentti on yksi prosentti tulon määrästä. (VML 32 a §.)

Jos verotuksen päättymisen jälkeen verovelvollinen oma-aloitteisesti vaatii virheen korjaamista ja hän on toteuttanut selvittämisvelvollisuutensa, veronkorotuksen määrä on puoli prosenttia lisätyn tulon määrästä. Lisätyksi tuloksi katsotaan verotusmenettelylaissa myös määrää, jolla verovelvollisen verotusta on muutettu lisäävällä tavalla myöhempanä verovuonna. (VML 32 a §.)

Laiminlyönnissä veronkorotuksen enimmäismäärä on 25 000 euroa. Veronkorotuksen määrä on vähintään 75 euroa kun kyseessä on luonnollinen henkilö tai kuolinpesä. (VML 32 a §.) Myös jos veronkorotusta ei voida verotusmenettelylain 32 §:n mukaan määrätä lisätyn tulon perusteella, voidaan määräys veronkorotuksesta tehdä lisääntyneen veron määrästä tietyissä tilanteissa (VML 32 b §).

3.5 Esimerkkejä yleisestä ja rajoitetusta verovelvollisuudesta

Opinnäytetyön alaluvuissa 3.1–3.3 käsitellään lainsäädäntöä yleisestä ja rajoitetusta verovelvollisuudesta sekä Suomessa asumisesta. Alla olevilla esimerkeillä halutaan yhteenvedonomaaisesti selkeyttää käsitteiden merkitystä. Esimerkeillä havainnoidaan, missä tilanteessa henkilö on Suo-

messa yleisesti ja rajoitetusti verovelvollinen ja milloin henkilö voidaan katsoa Suomessa asuvaksi.

Esimerkki 1 yleisestä verovelvollisuudesta: Ulkomaan kansalainen saapuu töihin Suomeen suomalaiselle työnantajalle. Hän työskentelee Suomessa kahdeksan kuukautta. Henkilö on Suomessa yleisesti verovelvollinen, koska hänen oleskelunsa kestää yli kuusi kuukautta.

Esimerkki 2 rajoitetusta verovelvollisuudesta: Ulkomaan kansalainen saapuu töihin Suomeen neljäksi kuukaudeksi suomalaiselle työnantajalle. Henkilö on rajoitetusti verovelvollinen, koska hänen oleskelunsa ei kestä yli kuutta kuukautta.

Esimerkki 3 yleisestä verovelvollisuudesta: Ulkomaan kansalainen saapuu Suomeen töihin ulkomaiselle yritykselle vuodeksi. Yrityksen kansallisuudella ei ole merkitystä. Kun henkilö oleskelee Suomessa yli kuusi kuukautta, hän on yleisesti verovelvollinen.

Esimerkki 4 rajoitetusta verovelvollisuudesta: Henkilö saapuu Suomeen kuudeksi kuukaudeksi töihin. Hän työskentelee neljä kuukautta, poistuu Suomesta kolmeksi kuukaudeksi ja palaa sen jälkeen kahdeksi kuukaudeksi töihin. Henkilö on Suomessa rajoitetusti verovelvollinen, koska hänen poissaolonsa ei voida katsoa olevan vain tilapäinen.

4 KANSAINVÄLINEN VEROTUS

Kansainvälisyyden yleistymisen ja sitä kautta ulkomaan tulojen verotus ovat nousseet viime vuosina yhä enemmän esille kuin aiemmin. Euroopan unionin ja vapaan liikkuvuuden vuoksi kansainväliset tilanteet verotuksessa tulevat todennäköisesti lisääntymään. Suomen vähentyvä syntyvyys on lisäksi vaikuttamassa siihen, ettei Suomessa ole riittävästi työvoimaa tulevaisuudessa. Ulkomaista työvoimaa tarvitaan tulevaisuudessa ja sitä varmasti myös tulee Suomeen. Osalla verovelvollisista ei ole myöskään tietoa, että heidän tulee ilmoittaa ulkomaan tulonsa Suomen verotukseen. Verovelvollisen tulee tehdä tulojen ilmoittaminen viimeistään veroilmoituksen yhteydessä erillisellä liitelomakkeella, kuten edellä alaluvussa 3.4 todettiin. Seuraavaksi käsitellään, millä tavoin kaksinkertainen verotus poistetaan ja mitä menetelmiä siihen käytetään.

4.1 Kaksinkertaisen verotuksen poistaminen

Suomessa yleisesti verovelvollisen tulee maksaa verot Suomeen ulkomailta saadusta tulosta. Usein kyseistä tulosta on maksettu jo ulkomaille myös veroja. Verotus on kaksinkertaista, mikäli samasta tulosta maksetaan verot Suomeen sekä ulkomaille. (Verohallinto 2017b, viitattu 24.3.2018.) Hallituksen esityksen mukaan (76/1995, 12–13) lakia kansainvälisen verotuksen poistamisesta sovelletaan toisesta valtiosta saatujen tulojen verotukseen tilanteissa. Lain soveltamisen kannalta ei ole merkitystä, onko Suomella kyseisen valtion kanssa verosopimus vai ei. Suomella on kuitenkin voimassa olevat verosopimukset sille taloudellisesti tärkeiden valtioiden kanssa, joten useimmiten kaksinkertaisen verotuksen poistaminen perustuu voimassaolevaan verosopimukseen. (sama.)

Helminen selventää kirjassaan, että yleensä verosopimuksissa voi olla diskriminoinnin kieltäviä säännöksiä kansallisia tilanteita verratessa kansainvälisiin (2016, 32). Helmisen mukaan kansainvälisen vero-oikeuden eri normisäännöksiä, kuten verosopimuksien, SEUT-sopimuksen ja ETA-sopimuksen, pitävänsä sisällään syrjäntäkieltosäännöksiä, joiden perusteella verosopimusvaltion, toisen EU- tai ETA-valtion kansalaista tai yritystä ei saa asettaa huonompaan asemaan valtion omiin kansalaisiin tai yrityksiin verrattuna. (2016, 50–51.)

4.2 Tietojen vaihtaminen valtioiden välillä

Aiempina vuosina ulkomaan tulojen verottaminen on perustunut pelkästään henkilön omaan ilmoittamiseen. Suomen 2014 lokakuussa allekirjoittama sopimus mahdollistaa tietojen vaihtoa 49:n muun valtion tai oikeusalueen kanssa, koska osapuolet sitoutuvat automaattiseen tietojenvaihtoon. CRS-mallia soveltavia maita tulee myöhemmin lisää, kun tekniset valmiudet saadaan kuntoon. Ensimmäiset tiedot saatiin 2017, jolloin vaihdettiin tilitietoja vuodelta 2016. (Valtiovarainministeriö 2014, viitattu 20.1.2018.) EU:n jäsenvaltiolle halutaan taata niille kuuluvat verotulot, siksi veronkiertoon halutaan puuttua. Valtiovarainministeriön vero-osaston osastopäällikkö Terhi Järvikareen mukaan EU-valtiot ovat halunneet sitoutua asiaan, mikä on näkynyt direktiivien nopeana hyväksymisenä. OECD:n tietojenvaihto edellyttää pankkien ja finanssilaitoksien asiakkaiden tunnistamista ja tutkintaa sekä tilitietojen keräämistä. Tiedot kulkevat valtioiden veroviranomaisten kautta ja mahdollistavat myös lisätietojen kysymisen, jos tiedoista paljastuu jotain epäilyttävää. (Ulkoministeriö 2017, viitattu 24.3.2018.)

Verotietojen vaihdon myötä Suomi saa sopimusmailta nykyisin henkilöiden ja yritysten verotietoja. Tiedot pitävät sisällään varallisuustietoja, tietoja osingoista, koroista, myyntituloista sekä vakuutusista saaduista tuloista. OECD:n raportointi standardi CRS mahdollistaa tietojen vaihdon 102:n valtion kesken. Tämän lisäksi Suomi on solminut Yhdysvaltojen kanssa FATCA-sopimuksen, jolla valtiot vaihtavat tietoja keskenään. (Verohallinto 2017c, viitattu 7.2.2018.)

4.3 Verosopimukset

Suomen verotusoikeuden laajuus määritellään kansallisessa lainsäädännössä, mutta valtiovarainministeriön valmistelemat Suomea sitovat verosopimukset voivat rajoittaa Suomen kansallista verotusoikeutta. Verosopimukset ovat valtiokohtaisia, joten valtioiden väliset verosopimukset eroavat toisistaan. (Valtiovarainministeriö 2017, viitattu 15.2.2018.) Suomella on tällä hetkellä voimassa oleva verosopimus 72 eri valtion kanssa.

Valtiot haluavat verottaa asukkaidensa tuloja maailmanlaajuisesti, olipa sitten kyse esimerkiksi suomalaisen verovelvollisen toisesta valtiosta saamasta tulosta tai Suomessa työskentelevän ulkomaalaisen saamasta tulosta. Verosopimuksilla valtiot sopivat, missä tilanteessa verotusoikeus

keus on asuinvaltiolla ja milloin lähdevaltiolla. Valtioiden omien kansallisten verolainsäädäntöjen vuoksi verovelvollinen voi joutua sellaiseen tilanteeseen, jossa hänen katsotaan olevan yleisesti verovelvollinen kahdessa valtiossa. Tällaisesta tilanteesta voi olla kysymys, mikäli hän työskentelee muun kuin asuinvaltionsa alueella. Kaksoisasujan tulot halutaan usein verottaa molemmissa valtiossa asuinvaltion periaatteella, mutta tällöin yleensä valtioiden välinen verosopimus määrittelee, kumpaa valtiota pidetään verovelvollisen asuinvaltiona ja tällöin vain tämä valtio voi verottaa tulot. (Verohallinto 2015, 137.)

4.4 Hyvitysmenetelmä

Henkilön ulkomaille maksama vero voidaan hyvittää hänen Suomen verotuksessaan, jos verosopimuksissa ei muuta säädetä. Vero hyvitetään hänen verotuksessaan vähentämällä ulkomaille maksettu vero samasta tulosta Suomen verotuksessa. Ulkomaille maksettu vero ei voi kuitenkaan ylittää Suomeen maksettavien verojen määrää. (MenetelmäL 2–4 §.) Jos ulkomaille maksettu vero ylittää Suomen verotuksessa tulosta maksettavan määrän, muodostuu käyttämättä oleva ulkomaan veron hyvitys. Hyvitystä voidaan käyttää saman tulonlähteen tai -lajin verosta verovelvollisen vaatimuksesta seuraavan viiden verovuoden ajan siten, että ensimmäisenä muodostuneet, eli vanhimmat hyvitykset hyödynnetään ensimmäisenä. (MenetelmäL 5 §).

Esimerkki 8 hyvitysmenetelmästä mukailtu Verohallinnon esimerkistä: Ulkomailta saatu tulo on 10 000 euroa ja ulkomaille maksettava vero on 2 000 euroa. Suomessa tästä tulosta pitäisi maksaa veroja 2 400 euroa. Suomeen maksetaan veroa näiden erotuksen verran, eli $2\,400 - 2\,000 = 400$ euroa. Kokonaisveron määrä on siis sama, mutta ulkomaille maksettu vero hyvitetään Suomen verotuksessa. (Verohallinto 2017b, viitattu 24.3.2018.)

4.5 Vapautusmenetelmä

Jotta tulojen verotukseen voitaisiin käyttää vapautusmenetelmää, tulee tästä olla sovittu kyseisen valtion kanssa tehdyssä verosopimuksessa. Vapautusmenetelmässä ulkomaan tuloa ei veroteta Suomessa, mutta se vaikuttaa Suomesta saatujen tulojen verotukseen progression kautta nostamalla maksettavan veron kokonaismäärää. (Verohallinto 2018c, viitattu 11.2.2018.) Vapautusmene-

telmää käytettäessä verovelvollinen on oikeutettu vähentämään verotettavasta tulosta sen hankkimiseen ja säilyttämiseen kohdistuvat menot ja korot, ellei sitä muualla sopimuksessa kiellä. Menoja ja kuluja voi vähentää ainoastaan tulojen määrän verran, eli ulkomaan tulon määrä ei voi olla negatiivinen. (MenetelmäL 6 §.)

Esimerkki 9 vapautusmenetelmästä mukailtu Verohallinnon esimerkistä: Henkilö on saanut ulkomailta 3 000 euroa ja Suomesta 25 000 euroa ansiotuloja. Suomessa veroprosentti lasketaan 28 000 euron perusteella, eikä vain Suomessa saadun tulon perusteella. (Verohallinto 2017b, viitattu 24.3.2018.)

4.6 Poikkeuksia verotusoikeudessa

Suomalainen yritys voi lähettää työntekijöitään ulkomaille. Suomessa yleisesti verovelvollinen on verovelvollinen myös ulkomailta saaduista tuloista, ellei sitä ole erikseen määritelty TVL:ssä tai valtioiden välisissä verosopimuksissa verovapaaksi. Tulo voi olla verovapaata kuuden kuukauden säännön perusteella. Säännön edellytykset on määritelty TVL 77 §:ssä. (Verohallinto 2015, 151.) Kuuden kuukauden säännöstä lisää alaluvussa 4.6.1.

Yleisesti valtaosa Suomen tekemistä verosopimuksista noudattaa OECD:n mallisopimusta, jonka 15 artiklassa säädetään työskentelyvaltion verotusoikeudesta. Tämä voi vaikuttaa esimerkiksi tulon käsittelyyn Suomen verotuksessa. (Verohallinto 2015, 151.)

4.6.1 Kuuden kuukauden sääntö

Jossain tapauksissa ulkomailta saatu palkkatulo voi olla Suomen verotuksessa verovapaata. Tuloverolain 77 §:n mukaan ulkomaantyöskentelystä saatu palkka on verovapaata, jos työskentely kestää yhtäjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta ja ulkomailta oleskelun johtuu juuri tästä työstä. Lisäksi on oleellista verovapauden muodostumisen kannalta, että työskentelyvaltiolla on ensisijainen verotusoikeus saatuun palkkaan. Verotusoikeuden kannalta ei ole merkitystä, veroteataanko tuloa tosiasiallisesti. Eikä esimerkiksi mekaanikkosääntö estä työskentelyvaltion verotusoikeutta. Mekaanikkosäännöstä lisää alaluvussa 4.6.2. (Verohallinto 2018c, viitattu 11.2.2018.)

Tuloverolain 77.1 §:n mukaisesti kuuden kuukauden verovapauden piiriin ei kuulu suomalaisen julkisyhteisön, valtion, kunnan tai Finpro Oy:n tai Finpro ry:n maksama palkka tai jos työtä on tehty suomalaisessa vesi- tai ilma-aluksessa.

Korkeimman hallinto-oikeuden tapaus 1679/2/14 käsittelee Suomen kansalaisen ulkomaantyöskentelyä silloin, kun työskentelyvaltiot ovat vaihtuneet ulkomaantyöskentelyn aikana. Päätös on annettu 24.8.2015. Tapauksessa on käsitelty työskentelyä verovuosien 2009 ja 2010 aikana. A on ammatiltaan automaatioinsinööri, ja hänen työhönsä kuuluu voimalaitoksien käyttöönottoa, joka voidaan suorittaa vain kulloinkin käyttöönotettavan laitoksen tiloissa. A työskenteli ulkomailla kolmen eri projektin osalta, jotka sijoittuivat El Salvadorin, Kenian ja Papua-Uuden-Guinean valtioihin 1.2.2009–27.5.2010 välille. Tapauksesta haastavan tekee se, että A:n työskentely jokaisessa valtiossa erikseen ei ole kestänyt vaadittavaa kuuden kuukauden vähimmäisaikaa, vaan A on viettänyt jaksojen välissä olevia aikoja joko Suomessa tai Espanjassa lomailleen. (KHO 2015:120.)

A:n projekti El Salvadorissa on kestänyt 1.2.–19.2.2009 välisen ajan, jonka jälkeen A on käynyt Suomessa 20.3.–25.3.2009 ja lähtenyt Espanjaan lomalle, josta hän on siirtynyt 1.4.2009 Keniaan uuden projektin pariin. Keniasta hän lähti 26.10.2009 lomailemaan Espanjaan viipyen siellä 15.12.2009 asti. Projekti Papua-Uusi-Guineassa oli alkanut 16.12.2009 ja kestänyt 27.5.2010 saakka. Asian aikaisemmassa käsittelyssä oli tulkittu TVL 77.1.3 §:ä siten, että ulkomaan työskentelyn tulisi jatkua *samassa* työskentelyvaltiossa, kolmannessa valtiossa tai Suomessa vietettyjen lomapäivien jälkeen tai Suomessa työskentelyn jälkeen. (sama).

Korkein hallinto-oikeus tulkitsi asian A:n eduksi, koska ulkomaan työskentelyn katsottiin jatkuneen 1.2.2009 ja päättyen vasta 27.5.2010, eikä sillä, että työskentelyvaltio oli vaihtunut joko Suomessa tai Espanjassa käynnin yhteydessä, ollut merkitystä tulkittaessa yhtäjaksoisen ulkomaantyöskentelyn kokonaiskestoa. Lisäksi A:n muualla kuin työskentelyvaltiossa viettämät päivät eivät olleet ylittäneet TVL 77 §:n 5 momentin edellytystä, jossa säädetään, ettei ulkomaantyöskentelyn katsota keskeytyvän, vaikka verovelvollinen viettäisi keskimäärin korkeintaan kuusi päivää Suomessa tai kolmannessa valtiossa ulkomailla työskentely kuukautta kohden. (sama.)

4.6.2 OECD:n malliverosopimuksen mekaanikkosääntö

Malliverosopimuksen 15. artiklan mukaan työskentelyvaltion verotusoikeus voi estyä, jos työskentelyn ehdot täyttävät niin kutsutun mekaanikkosäännön. Silloin vain asuinvaltiolla on verotusoikeus tältä ajalta saatuun tuloon. Ehtoihin kuuluu, että oleskelun enimmäiskesto on 183 päivää joko kalenterivuoden, verovuoden tai kiinteään 12 kuukauden ajanjakson aikana riippuen valtioiden välisestä verosopimuksesta. Lisäksi työnantaja ei saa olla työskentelyvaltiosta, eikä sillä tule olla valtiossa kiinteää toimipaikkaa. (Helminen 2016, 473–474, 489–490.) Kiinteä toimipaikka tarkoittaa tässä yhteydessä paikkaa jossa yrityksen liiketoimintaa harjoitetaan. Lisäksi toimipaikan täytyy olla maantieteellisesti ja ajallisesti pysyvä. (Verohallinto 2014b, viitattu 6.5.2018.) Kaikkien edellä mainittujen ehtojen tulee täytyä, jotta tuloa ei voida verottaa työskentelyvaltiossa.

Pohjoismaiden solmimassa verosopimuksessa työskentelyvaltio voi verottaa palkkaa, vaikka mekaanikkosäännön edellytykset täyttyisivät, jos kyseessä on vuokratyövoima tai jos palkka olisi verovapaata työntekijän asuinvaltiossa. (OECD 2010, 15 artikla; Verohallinto 2015, 151.) Osa valtioista saattaa lukea maassa oleskeluaikaan myös lyhytaikaiset poissaolot laskettaessa 183 päivän määräaika. Tällöin voidaan katsoa, että verotusoikeus on muodostunut työskentelyvaltiossa ja tämä voidaan huomioida Suomen verotusta tarkasteltaessa. (Verohallinto 2018c, viitattu 11.2.2018)

5 ESIMERKKEJÄ VEROSOPIMUKSISTA

Raportin viidennessä pääluvussa käsitellään muutamia esimerkitapauksia verosopimusten vaikutuksista verotusoikeuteen. Alempana tässä luvussa kerrotaan rajankävijän verotuksesta sekä Espanjan verosopimuksesta. Espanjan verosopimus tuodaan esiin siksi, koska useiden Suomen kansalaisten verotukseen sovelletaan Espanjan verosopimusta. Verosopimuksesta raportoidaan alaluvussa 5.3, ja alaluvussa 5.4 raportoidaan Espanjan verosopimukseen tulevista suurimmista muutoksista. Toisen erityisryhmän muodostavat Suomen ja Ruotsin tai Suomen ja Norjan rajakunnissa asuvat ja työskentelevät henkilöt, joita kutsutaan rajankävijöiksi. Rajankävijän määritelmästä ja hänen verotuksestaan kerrotaan lisää alaluvussa 5.1 Rajankävijän verotus. Alaluvussa 5.2 käsitellään myös, miten rajankävijän tuloja verotetaan, jos hän työskentelee laivala tai aluksella.

5.1 Pohjoismainen verosopimus ja rajankävijän verotus

Rajakuntatyöskentelyksi katsotaan, kun henkilö asuu Suomen ja Ruotsin tai Suomen ja Norjan maarajan kunnassa sekä työskentelee saman maarajan kunnassa toisessa valtiossa. Kyseisen henkilön, eli rajankävijän, palkan verotukseen voidaan soveltaa Pohjoismaisen verosopimuksen pöytäkirjan VI kohtaa rajankävijän verotuksesta. (Verohallinto 2017d, viitattu 7.2.2018.) Suomen ja Ruotsin rajakunniksi määritellään Suomen puolelta Enontekiö, Kolari, Muonio, Pello, Tornio ja Ylitornio, ja Ruotsin puolelta Haparanda, Kiruna, Pajala ja Övertorneå. Suomen ja Norjan rajakunniksi taas määritellään Enontekiö, Inari ja Utsjoki Suomen puolelta, ja Norjan puolelta Karasjok, Kautokeino, Kåfjord, Nesseby, Nordreisa, Stortfjor, Sör-Varanger ja Tana. (Verohallinto 2017d, viitattu 7.2.2018.)

Rajankävijän verotusta määritellään Pohjoismaisen verosopimuksen (SopS 26/1997) VI pöytäkirjassa, jonka mukaan palkka tai muu hyvitys, jonka henkilö saa epäitsenäisestä työstä yksityisen palveluksessa, verotetaan tulon lähdevaltiossa, ellei henkilö tee työtä toisessa sopimusvaltiossa. Niissä tapauksissa, kun työ tehdään toisessa sopimusvaltiossa, toisella sopimusvaltiolla on oikeus verottaa palkka tai muu hyvitys valtiossaan. Tästä poiketaan silloin, jos Pohjoismaisen verosopimuksen artikloissa 16, 18, 19, 20 tai 21 toisin säädetään.

Palkka tai muu hyvitys voidaan verottaa henkilön asuinvaltiossa silloin:

- jos tulonsaajan oleskeluaika on enintään 183 päivää yhteensä yhdessä tai useammassa jaksossa kahdentoista kuukauden ajanjaksona, jonka tulee alkaa tai päättyä kyseisen verovuoden aikana;
- työnantaja, joka maksaa palkan tai muun hyvityksen tai se maksetaan työnantajan puolesta, ei asu tässä kyseisessä toisessa valtiossa;
- työnantajan kiinteää toimipaikkaa tai kiinteää paikkaa toisessa valtiossa ei rasieta; ja
- ei ole kyse työvoiman vuokraamisesta. (SopS 15.)

Julkisella alalla tehdystä työstä sopimusvaltiolle, sen valtiolliselle osalle, paikallisviranomaiselle tai julkisoikeudelliselle ja siitä saatu palkka tai muu hyvitys verotetaan vain kyseisessä valtiossa, josta tulo maksetaan. Jos henkilö tekee työn eri valtiossa kuin mistä palkka tai muu hyvitys maksetaan, verotetaan hänen saamansa tulo työntekemisvaltiossa, jos henkilö on kyseisen valtion kansalainen tai hän ei asu kyseisessä valtiossa ainoastaan työn tekemisen vuoksi. (SopS 19.)

Yksityisen palveluksen, johtokunnan jäsenen palkkiota sekä taiteilijoiden ja urheilijoiden verotusta koskevia määräyksiä sovelletaan henkilön saamaan palkkaan tai muuhun hyvitykseen, kun kyse on sopimusvaltion, sen valtiollisen osan, paikallisviranomaisen tai julkisoikeudellisen laitoksen harjoittaman liiketoiminnan yhteydessä tehty työ ja siitä maksettu palkka tai muu hyvitys. (SopS 15–17.) Sopimusvaltiolla ei ole verotusoikeutta johtokunnan jäsenen palkkioon tai muuhun sellaiseen suoritukseen, jos palkkio saadaan toisesta sopimusvaltiosta kuin missä palkkion saava henkilö asuu. Suoritus voidaan maksaa yhtiön johtokunnan tai muun sellaisen elimen toiminnasta. (SopS 16.)

5.2 Rajankävijän verotus aluksella tai laivalla

Aluksella työskentelyä koskien Pohjoismaista verosopimuksen pöytäkirjan kohtaa VI rajankävijän verotuksesta voidaan soveltaa silloin, kun tulo, jonka henkilö saa tekemästään epäitsenäisestä työstä, voidaan verottaa siinä valtiossa, jonka valtion kansallisuus laivalla on. Työ tulee tehdä tanskalaisessa, färsaarelaisessa, suomalaisessa, islantilaisessa, norjalaisessa tai ruotsalaisessa laivassa. Henkilön niin sanotuin bareboat-ehdoin rahdattu laiva luetaan näin ollen tämän mää-

räyksen myötä tanskalaiseksi, färsaarelaiseksi, norjalaiseksi, islantilaiseksi, suomalaiseksi tai ruotsalaiseksi. (SopS 15.) Bareboat-käsitteellä tarkoitetaan sitä, että alus vuokrataan ilman miehistöä, eli aluksen vuokraaja miehittää itse laivan (EUR-Lex 2009, viitattu 13.3.2018).

Tulo verotetaan ainoastaan henkilön asuinvaltiossa, kun työ tehdään ilma-aluksessa, joka on kansainvälisessä liikenteessä tai kalastus- hylkeenpyynti- tai valaanpyyntialuksessa. Sääntöä sovelletaan myös silloin, kun henkilö saa tulonsa tiettyinä osuutena tai osana kyseisten toimintojen voittona. (SopS 15.)

5.3 Espanjan verosopimus

Suomi ja Espanja ovat solmineet ensimmäisen verosopimuksen 15.11.1967 Helsingissä. Sitä on sovellettu ensimmäisen kerran vuoden 1969 verotusta toimitettaessa. Sopimusta on muutettu tänä aikana kolme kertaa, josta viimeisin muutos on tehty 27.4.1990. Valtiot ovat jo neuvotelleet uuden verosopimuksen, mutta Espanja ei ole vielä vahvistanut sitä. Jos sopimus vahvistetaan, sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran 2019 verotusta käsiteltäessä. OECD:n malliverosopimuksen, kehittyneen verotietojen vaihdon perusteella sekä molempien valtioiden verolainsäädännön muutoksien luoma tarve uudistaa valtioiden verosopimusta vastaamaan nykypäivä tarpeita. (HE 5/2016, 1.)

Espanjan kansallinen lainsäädäntö edellyttää, että valtiossa asuvan on ilmoitettava muualta saamansa tulot Espanjan veroviranomaiselle. Verotus toteutetaan progressiivisen periaatteen mukaisesti ja esimerkiksi pienet eläketulot voivat olla valtion verotuksessa kokonaan verovapaita. (Verohallinto 2016, viitattu 18.3.2018.)

5.4 Isoimmat muutokset uuteen Espanjan verosopimukseen

Suomella on verotusoikeus tuloverolain mukaan Suomesta ulkomaille maksettuihin eläkkeeseen. Suomen ja Espanjan välisen verosopimuksen 18. artiklan mukaan yksityiseen palvelukseen pohjautuva eläke verotetaan ainoastaan eläkkeensaajan asuinvaltiossa. Artikla koskee lakisääteisiä työeläkkeitä, työnantajan vapaaehtoisesti työntekijälleen ottamia eläkevakuutuksia sekä TyEL ja

työtapaturma- ja ammattitautilain perusteella maksettavia työkyvyttömyyseläkkeitä. Lisäksi artikla 21 rajoittaa Suomen verotusoikeutta tiettyihin eläketuloihin, kuten esimerkiksi YEL- ja MYEL-eläkkeisiin, jotka voidaan verottaa vain asuinvaltiossa. (Verohallinto 2016, viitattu 18.3.2018.)

Uusi verosopimus tuo oikeastaan uuden menetelmän kaksinkertaisen verotuksen poistamiseen ja antaa Suomelle verotusoikeuden lähes kaikkiin valtiosta maksettuihin eläkkeisiin. Ainoastaan liikennevakuutukseen tai vastaavaan riskivakuutukseen perustuvat eläkkeet verotetaan vain asuinvaltiossa artikla 21 mukaan. Yleensä henkilön asuinvaltio poistaa kaksinkertaisen verotuksen, mutta uuden sopimuksen mukaan Suomi lähdevaltiona verottaa sekä käänteisesti hyvittää asuinvaltiossa perityn veron eläketulojen kohdalla. Ainoastaan julkisesta palvelusta saatua eläkettä ei koske tämä ehto, vaan asuinvaltio poistaa edelleen kaksinkertaisen verotuksen. (Verohallinto 2016, viitattu 18.3.2018.)

Isoimmat muutokset tulevaan verosopimukseen ovat eläkkeiden verotusta koskevia kohtia. Taulukosta 2 nähdään, kuinka paljon Suomesta on vuonna 2014 maksettu eläkkeitä Espanjaan, sekä paljonko niistä on saatu verotuloja Suomeen. Taulukkoa on hieman muokattu hallituksen esityksessä olevasta taulukosta. Taulukossa on eritelty euromääräiset summat ja kappalemäärät eri osiin taulukkoa. Hallituksen esityksessä euromääräiset summat sekä kappalemäärät olivat samassa kohtaa.

TAULUKKO 2. Suomesta 2014 vuonna maksetut eläkkeet (HE 5/2016, 6)

Eläkelaji	Suoritusten lukumäärä	Yhteissumma €	Suoritusten lukumäärä	Ennakonpidätys €
1. Työeläke julkisyhteisöltä	744	5 836 897	478	948 551
2. Muu sosiaaliturvalainsäädäntöön perustuva työeläke	2254	41 629 926	1587	721 072
3. Kansaneläke tms. valtionkonttorin maksama muu kuin työeläke	646	1 527 233	202	15 049
4. Sosiaaliturvalainsäädäntöön perustumaton eläke	338	3 074 469	285	60 936
5. Julkisyhteisön liiketoiminnassa ansaittu eläke	41	793 886	41	11 534
6. Muu eläke	126	1 664 192	99	23 071
7. Pääomatuloa oleva ostettu, työhön perustumaton eläke	19	19 738	7	574

Taulukosta käy ilmi, että maksettujen eläkkeiden kokonaismäärä vuonna 2014 oli yhteensä 4168 kappaletta. Euromääräisesti Espanjaan maksettiin eläkkeitä 54 546 341 euroa. Eläkesuorituksista maksettiin ennakonpidätystä kokonaismäärältään 2699 kappaleesta. Eli kaikista Espanjaan maksetuista eläkkeistä ei peritty veroa. Taulukosta voi nähdä, että esimerkiksi julkisyhteisön liiketoiminnassa ansaittu eläke on ainoa eläke, josta jokaisesta suorituksesta on peritty vero, kun taas prosentuaalisesti vähiten on peritty kansaneläkkeestä tai muusta sellaisesta valtionkonttorin maksamasta muusta kuin työeläkkeestä. Tästä oli pidätetty veroja vain 31,7 prosentista maksetuista suorituksista.

6 TUTKIMUS JA SAADUT TULOKSET

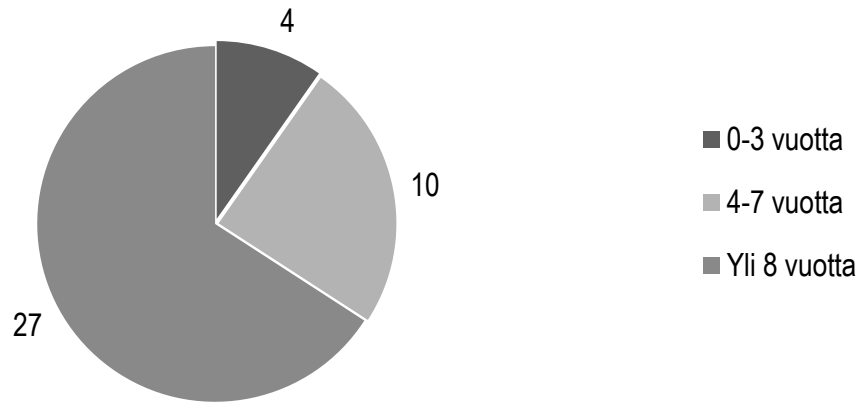
Tutkimusongelma ja aihe opinnäytetyöhön löytyivät, kun valtioiden välisten tietojen vaihdon lisääntyttyä yhä useampien henkilöiden ilmoittamatta jättämät ulkomaan tulot alkoivat tulla esille Suomen verotuksessa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka suurella osalla Suomessa yleisesti verovelvollisista on puutteelliset tiedot ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta Suomessa sekä mitä he yleisimmin kertovat syyksi tulojen ilmoittamatta jättämiselle. Opinnäytetyön menetelmänä käytettiin kvantitatiivista eli tilastollista tutkimusta. Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselynä, joka lähetettiin sähköpostilla Verohallinnossa työskenteleville kansainvälisen henkilöverotuksen verosihteereille ja asiantuntijoille (Liite 1). Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella analysoitiin, mitkä ovat ilmoittamisvelvollisuuden ongelmakohdat ja miten tietoutta ilmoittamisvelvollisuudesta saataisiin lisättyä.

Kyselytutkimuksessa tärkeintä on heti aluksi määritellä, mitkä ovat tutkimuksen tavoitteet ja mitattavat havaintoyksiköt. Havaintoyksiköt ovat mittauksen kohteita. (Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015, 122.) Opinnäytetyössä tutkittiin, mitä syitä henkilöt ilmoittavat Verohallinnon virkailijoille. Kyselyyn vastanneet virkailijat olivat opinnäytetyön kyselytutkimuksen havaintoyksiköt. Alun perin haluttiin tutkia ilmoittamisvelvollisuuden tietämystä yleisesti verovelvollisten keskuudessa, mutta asiakasjoukon kerääminen olisi ollut mahdotonta tässä ajassa. Tutkimusryhmän etsimiseen ei voitu käyttää Verohallinnon henkilötietoja, koska ne ovat salassa pidettäviä. Verohallinnolla työskentelee 100–120 henkilöä kansainvälisen henkilöverotuksen tehtävissä. Verosihteerit ja asiantuntijat toimivat valtakunnallisesti useilla paikkakunnilla Suomessa.

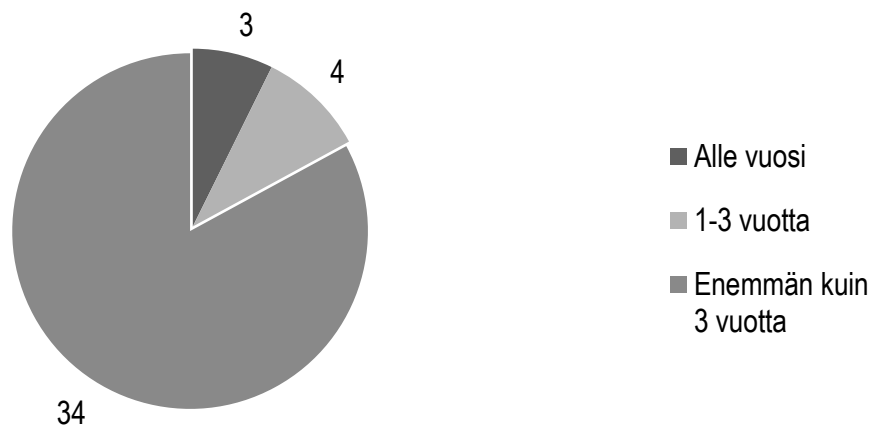
Kyselytutkimuksen avulla suurelta määrältä ihmisiä voidaan tiedustella monia asioita, jolloin saadaan laaja tutkimusaineisto. Tämä on kyselytutkimuksen etu. Kyselyillä saadaan nopeasti ja tehokkaasti paljon numeroihin perustuvia tilastollisesti käsiteltäviä tuloksia. Kyselyn heikkous on, ettei siinä voi taata, kuinka luotettavia tulokset ovat ja miten paljon kyselyyn vastanneet henkilöt ovat asiaan perehtyneet. (Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015, 121.) Mahdollisimman laajojen ja luotettavien tulosten toivossa kyselylomake lähetettiin valtakunnallisesti kaikille kansainvälisen henkilöverotuksen tehtävissä toimiville verosihteereille ja asiantuntijoille.

Kysely lähetettiin huhtikuussa 2018 yhteensä 102:lle kansainvälisen henkilöverotuksen verosihteerille ja neljälle kansainvälisen henkilöverotuksen asiantuntijalle. Saimme 41 kappaletta vas-

tauksia, mikä on 38 prosenttia koko tutkimusjoukosta. Tutkimuksen kyselylomakkeella (Liite 1) lähdettiin ensimmäiseksi kartoittamaan, minkä verran kyselyyn vastanneella virkailijalla on kokemusta Verohallinnolla työskentelystä sekä kansainvälisen henkilöverotuksen tehtävistä.

KUVIO 2. Vastaajien työkokemus Verohallinnosta.

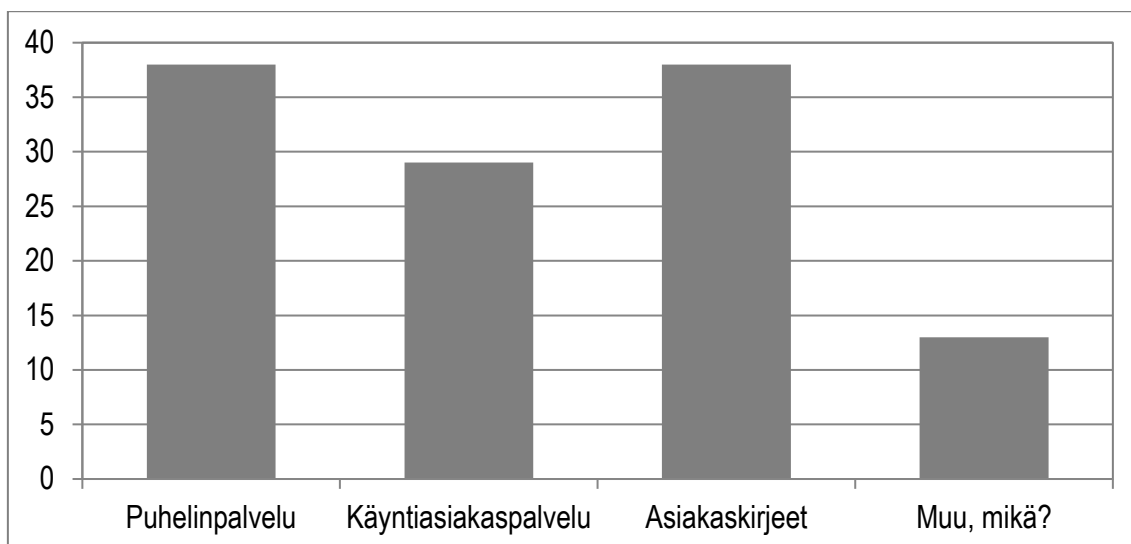

KUVIO 3. Kuinka paljon vastaajilla on kokemusta kansainvälisestä henkilöverotuksesta.

Kuvioista 2 käy ilmi, että kyselyyn vastanneista virkailijoista 27 henkilöä oli työskennellyt Verohallinnolla yli kahdeksan vuotta, 10 henkilöä neljästä seitsemään vuotta ja neljä henkilöä korkeintaan kolme vuotta. Kuvion 3 mukaisesti 34 henkilöllä oli kokemusta kansainvälisestä henkilöverotuk-

sesta enemmän kuin kolme vuotta, neljällä henkilöllä vuodesta kolmeen vuotta ja kolmella henkilöllä alle vuosi.

Kyselomakkeessa pyydettiin kansainvälisen henkilöverotuksen virkailijoita selventämään, missä kanavissa he tekevät asiakaspalvelua. Kysymyksen tarkoitus on kerätä vahvistavaa taustatietoa, miten kansainvälisen henkilöverotuksen virkailijat kommunikoivat asiakkaidensa kanssa. Vastausvaihtoehtoiksi annettiin puhelinpalvelu, käyntiasiakaspalvelu ja asiakaskirjeet, mutta vastaavalle virkailijalle annettiin myös vaihtoehtona kertoa, jos hän kommunikoi asiakkaiden kanssa muuta kautta. Virkailija pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon. Puhelinpalvelu sekä asiakaskirjeet saivat 38 vastausta vaihtoehtoa kohden, käyntiasiakaspalvelu 29 vastausta sekä muut kommunikaatiotavat saivat 13 vastausta. (Kuvio 4.)

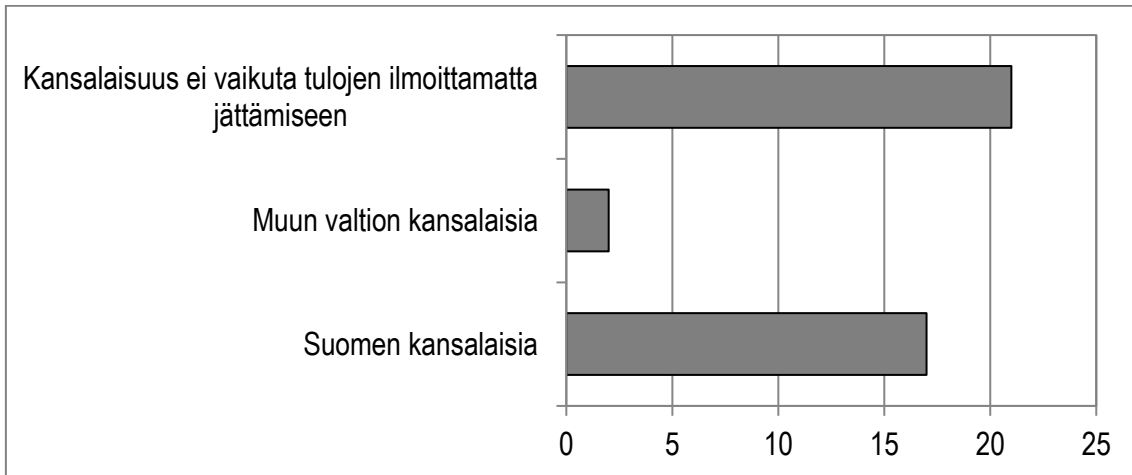

KUVIO 4. Asiakaspalvelukanavat, joissa kyselyyn vastanneet virkailijat työskentelevät.

Kyselyllä saatiin selville, että virkailijat palvelevat asiakkaitaan enimmäkseen puhelinpalvelussa ja käyntiasiakaspalvelussa tai lähestyvät asiakasta kirjeitse, mutta käyttävät myös muita kanavia asiakkaan kanssa kommunikointiin. Muu, mikä -kohtaan tulleet 13 vastausta sisälsivät verotuksen valvonnan, muutostyöt, tarkkailutiedot ja Vastauspankki-palvelun. (Kuvio 4.)

Kysyttäessä, kertovatko Suomessa yleisesti verovelvolliset henkilöt syyn ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämiselle oma-aloitteisesti, 26 virkailijaa vastasi ei ja 15 virkailijaa kyllä. Usein asiakkaat kertovat syyn, mutta se voi olla vasta sen jälkeen, kun häntä on lähestytty asiasta. He eivät kerro asiaa oma-aloitteisesti, kuten tutkimuskyselyssä kysyttiin.

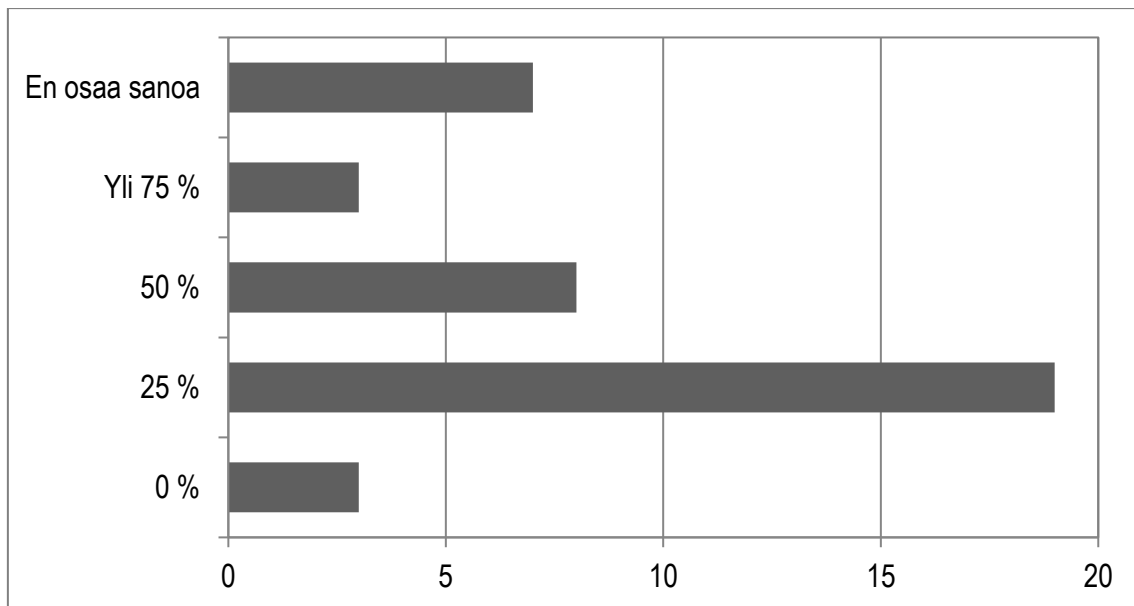
Kyselylomakkeella pyydettiin tarkentamaan sitä, onko kansalaisuudella väliä ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämisessä. Suomen ja ulkomaan kansalaisilla yleinen verovelvollisuus Suomeen määräytyy eri tavoin, minkä vuoksi kysymyksellä lähdettiin etsimään vastausta siihen, tulisiko juuri Suomen kansalaisiin tai ulkomaan kansalaisiin kohderyhmänä panostaa enemmän tulojen ilmoittamisesta tiedottaessa.

KUVIO 5. Kansalaisuuden vaikutus ilmoittamatta jättämiseen.

21 virkailijaa vastasi, ettei kansalaisuus vaikuta ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämiseen. Kuvio 5 havainnollistaa, että 17 virkailijan mukaan suurin osa ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättäneistä henkilöistä oli Suomen kansalaisia ja vain kahden virkailijan mielestä muun valtion kuin Suomen kansalaisia. Vastaukset eivät selkeästi osoita, että henkilön kansalaisuudella olisi merkitystä siinä, ovatko ulkomaan tuloja ilmoittavat Suomen vai muun valtion kansalaisia.

Kuudennessa kysymyksessä kysyttiin, kuinka moni ilmoittaa ulkomaan tulot oma-aloitteisesti, vaihtoehdot olivat nolla prosenttia, 25 prosenttia, yli 75 prosenttia tai en osaa sanoa. Vastanneista henkilöistä 19 vastasi 25 prosenttia, kahdeksan henkilöä 50 prosenttia ja kolme henkilöä vastasi yli 75 prosenttia. Ainoastaan kolme henkilöä vastasi nolla, ja yksi henkilö jätti vastaamatta. Vastaajista seitsemän henkilöä vastasi, ettei osaa sanoa. He perustelivat asiaa sillä, etteivät heidän asiakkaansa useinkaan kerro oma-aloitteisesti ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämisestä, vaan esimerkiksi vasta sen jälkeen, kun heitä on lähestytty selvityspyyntökirjeellä tai muulla tavoin. (Kuvio 6.)

KUVIO 6. Kuinka suuri osa asiakkaista kertoo syyn ilmoittamatta jättämiselle?

Halusimme muotoilla vastausvaihtoehdot kuudenteen kysymykseen prosentteina, koska vastaajien olisi ollut vaikeaa pohtia kappalemääriä useiden vuosien ajalta. Kappalemääräisesti muotoiltu kysymys olisi voinut vähentää kyselyyn vastaavien virkailijoiden määrää.

Seitsemännessä kysymyksessä pyydettiin vastaamaan, onko yleisesti verovelvollisella ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämiselle useimmiten syynä tiedon puute, ettei hän ole tiennyt, että ulkomaan tulot tulee ilmoittaa; hän oli luullut asian olleen kunnossa, koska maksanut verot jo toiseen valtioon; ei ole halunnut ilmoittaa; sekä vastaajalle oli annettu vaihtoehto ilmoittaa muu syy ja kertoa, mitä muita syitä hänen asiakkaansa ovat kertoneet ja kuinka usein kyseinen syy tulee ilmi. Kysymyksen vastaukset numeroitiin asteikolle 1–5, minkä tarkoituksena oli selvittää, kuinka usein henkilöt ilmoittavat syyn. Asteikolla numero yksi tarkoitti, että syytä ilmoitetaan vähiten ja numero viisi, että sitä ilmoitetaan eniten. Isoimman keskiarvon saaneet syyt ovat siis yleisimmin virkailijoille kerrottuja syitä. Tiedon puute ja luulo, että asia on ollut kunnossa, koska verot oli maksettu toiseen valtioon, saivat kaikilta virkailijoilta ääniä, vastauksien keskiarvojen ollessa 4,32 ja 4,29. Yhtenä vastausvaihtoehtona oli, ettei asia haluta kertoa virkailijalle, mutta tämä vastaus sai vähän ääniä, keskiarvon ollessa 1,74. Tästä voidaan päätellä, että syitä ylipäätään kerrotaan virkailijoille.

Tässä kysymyksessä vastattiin eniten vapaa sana -kohtaan, mitä muita syitä asiakkaat ilmoittavat ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämisen syiksi. Näistä kommentteista saimme arvokasta tietoa opinnäytetyöhön vastaajien kokemuksista, miksi tulot jätetään ilmoittamatta. Virkailijoiden mielestä iso osa verovelvollisista kertoo kuitenkin syyn ilmoittamatta jättämiselle. Muuna syynä ilmoitettiin neljän virkailijan osalta se, että asiakas on ilmoittanut tulot ennakkoperintävaiheessa ja ajatellut sen riittävän, eikä silloin niitä tarvitsisi erikseen ilmoittaa veroilmoituksella. Kolme virkailijaa oli vastannut, että asiakkaan ulkomaan tulo on jäänyt ilmoittamatta Verohallinnon virheellisen ohjauksen vuoksi. Kaksi virkailijaa oli myös vastannut, että asiakkaat ajattelevat Suomen Verohallinnon saavan tiedon suoraan toisilta valtioilta, mistä syystä hänen ei tarvitse itse asiaa ilmoittaa.

Muu syy -kohtaan vastattiin myös:

- asiakas ei osaa ilmoittaa ulkomaan tuloja;
- ajatellut ilmoitusvelvollisuuden olevan vain tulon lähdevaltiolle;
- luullut kirjanpitäjän hoitavan ilmoittamisen;
- olettanut esitetyt veroilmoituksen tietojen olevan oikein;
- asiakas on unohtanut ilmoittaa tiedot, ei ole ottanut selvää ilmoittamisvelvollisuuteen liittyvistä asianhaaroista;
- tietää ilmoittamisvelvollisuudesta, mutta ei ilmoita, koska ajattelee, ettei Verohallinto saa tietää asiasta;
- väärinkäsityksen vuoksi jäänyt ilmoittamatta, esimerkiksi kerrottu, ettei tulo ole verotettavaa, asiakas ajattelee, ettei sitä tarvitse ilmoittaa;
- asiakas on ajatellut tietojen tulevan suorasiirtona; sekä
- vanhuus tai terveydelliset ongelmat, eikä ole näin pystynyt hoitamaan asioitaan tai ymmärtänyt, mitä hänen tulisi tehdä.

Kyselylomakkeella kysyttiin virkailijan mielipidettä, uskooko hän lisääntyvän tietojen vaihdon lisäävän veronkorotuksien määrää. Häneltä kysyttiin myös, onko hän määrännyt ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämisestä veronkorotusta. Kaikki kyselyyn vastanneet 41 virkailijaa olivat määränneet veronkorotuksen ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Myös jokainen virkailija uskoo, että lisääntyvä tietojen vaihto lisää veronkorotuksien määrää entisestään.

Virkailijalla on jo kokemusta ja näkökulmaa, mitä tapahtuu, kun valtioiden välinen tietojen vaihto lisääntyy, vaikka hän ei olisi kauaa työskennellyt kansainvälisen henkilöverotuksen parissa.

Opinnäytetyöhön haluttiin kysyä virkailijoiden mielipide veronkorotuksien lisääntymisestä siksi, että heidän antamien vastausten perusteella on hyvä lähteä analysoimaan, miksi veronkorotuksien määrä muuttuisi tai pysyisi samana, vaikka ulkomaan tuloista on yhä enemmän tietoa. Lopuksi kyselyyn vastaajille annettiin myös mahdollisuus vapaaseen sanaan.

Usea virkailija täydensi kyselyn lopussa olevaan vapaa sana -kohtaan, että asiakkaan ilmoittamista on vaikea kuvata oma-aloitteiseksi, jos asiakas kertoo syyn ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämiselle vasta, kun asiakasta on lähestytty esimerkiksi selvityspyyntökirjeellä. Yksi virkailija myös kommentoi vapaa sana -kohdassa kysymyksiä neljä, viisi ja kuusi, että tarkoitetaanko kysymyksillä ennen vai jälkeen kuulemisen ja hän oli vastannut niin kuin asiakkaat vastaavat ennen kuulemista. Kuulemisen jälkeen vastaukset, miksei ulkomaan tuloja ole ilmoitettu, ovat moninaisia. Kyseinen virkailija kertoi työskennelleensä jo 10 vuotta kansainvälisen henkilöverotuksen parissa ja sanoi, että hänen kohdallaan vain kolme ihmistä on ilmoittanut oma-aloitteisesti syyn ilmoittamatta jättämiselle. Impulssi siihen oli tullut mediasta tai ”puskaradiosta”.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Suomessa yleisesti verovelvollisten tietoutta ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta ja selvittää yleisimmät syyt sille, miksi tuloja ei ilmoiteta. Ensisijaisina lähteinä opinnäytetyössä käytettiin tuloverolakia (1535/1992), lakia verotusmenettelystä (1558/1995), lain esitöitä, korkeimman hallinto-oikeuden tapauksia ja Verohallinnon ohjeita.

Opinnäytetyön menetelmä oli kvantitatiivinen eli tilastollinen tutkimus. Kyseisellä tutkimusmenetelmällä saatiin parhaiten tieto, kuinka suuri joukko on tietoisia ilmoittamisvelvollisuudesta. Tutkimuksen toteutustavaksi valittiin Webropol-työkalulla tehty kysely, joka lähetettiin Verohallinnon kansainvälisen henkilöverotuksen virkailijoille (Liite 1). Opinnäytetyön vastausten ja tulosten analysoinnin jälkeen opinnäytetyössä pohditaan, miten tietoa ilmoittamisvelvollisuudesta voitaisiin lisätä yleisesti verovelvollisten keskuudessa. Parhaimmillaan ongelman selvittäminen vähentäisi virkailijoiden turhaa työtä virheellisten ilmoittamisten selvittelyssä.

Yleinen verovelvollisuus Suomessa tarkoittaa velvollisuutta ilmoittaa maailmanlaajuiset tulot Suomen verotuksessa. Kansainvälistymisen lisääntyessä henkilöille tulee eteen tilanteita, jolloin heillä ei ole tietoa missä valtiossa ja miten tuloja verotetaan. Näitä tilanteita varten Suomi on solminut verosopimuksia useiden maiden kanssa ja yhdessä kansallisen verolainsäädännön kanssa verosopimuksilla määritellään, millä valtiolla on verotusoikeus ja mikä valtio kaksinkertaisen verotuksen poistaa.

Suomen kansalainen säilyy yleisesti verovelvollisena Suomeen muuttovuoden ja kolme seuraavaa vuotta, kun hän muuttaa Suomesta pois. Tällaisessa tilanteessa hän on velvollinen ilmoittamaan Suomeen ulkomailta saadut tulot, niin sanotun kolmen vuoden säännön ajan. Henkilö voi hakeutua rajoitetusti verovelvolliseksi Suomeen ennen kolmen vuoden määräajan umpeutumista, jos hän pysyvästi asuu ulkomailla ja hänellä ei ole Suomeen olennaisia siteitä, kuten perhesuhteita tai kiinteää omaisuutta. Ulkomailla asuminen esimerkiksi opiskelun tai sairauden vuoksi ei ole verotuskäytännön mukaan katsottu pysyväksi oleskeluksi, joka suoranaisesti osoittaisi verovelvollisuuden päättyneen.

Ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä on verotusmenettelylaissa säädetyt rangaistukset, joista kaikki verovelvolliset eivät ole tietoisia. Lisäämällä tietoa yleisesti verovelvollisten ulkomaan tulo-

jen verotuksesta myös veronkorotuksien määrää voitaisiin saada vähennettyä. Valtioiden tietojen vaihtojen lisääntymisen vuoksi ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnit tulevat helpommin esille, jolloin henkilö voi saada veronkorotuksen, jos hän ei ole ilmoittanut ulkomaan tulojaan. EU sekä tietojen vaihtoa tekevät valtiot haluavat lisätä veronkannon tehokkuutta sekä estää veronkiertoa. Kysymys on selkeästi ajankohtainen lisääntyvän kansainvälistymisen vuoksi.

Kyselyn perusteella kävi ilmi, että yleisesti verovelvolliset, jotka ovat laiminlyöneet ilmoittamisvelvollisuutensa, kertovat kansainvälisen henkilöverotuksen virkailijoille useita syitä ilmoittamatta jättämiselle. Usein syyt ilmaistaan virkailijoille oma-aloitteisesti. Kyselyn tuloksista voidaan päätellä, että yleisesti verovelvollisilla ei ole tietoa ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta. Tulosten luotettavuutta paransi, että lähes 83 prosenttia kyselyyn vastanneista virkailijoista oli työskennellyt kansainvälisen henkilöverotuksen tehtävissä yli kolme vuotta.

Yleisimmät syyt ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämiselle olivat tiedon puute sekä se, että on luultu asian olleen kunnossa. Henkilö on maksanut jo tulosta verot toiseen valtioon, mikä on johdantanut olettamukseen, että asia on kunnossa. Näistä yleisimmistä syistä voidaan päätellä, että yleisesti verovelvollisen tietoa kansallisesta lainsäädännöstä, kansainvälisestä verotusoikeudesta ja kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta tulisi lisätä. Näin henkilöiden tiedon puutetta sekä väärää olettamuksia voitaisiin muuttaa ja ilmoittamatta jättämisä vähentää.

Yleisesti verovelvollisten tietoa ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta tulisi lisätä yllä mainittujen syiden lisäksi siksi, koska kaikki kyselyyn vastanneet virkailijat vastasivat määränneensä veronkorotuksen ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämisestä. Kaikki virkailijat uskovat veronkorotuksien lisääntyvän tulevaisuudessa. Veronkorotuksien lisääntyminen viestii siitä, että lisääntyvän tietojen vaihdon myötä tulee ilmi yhä enemmän ilmoittamatta jätettyjä ulkomaan tuloja, joista ei ole tähän saakka ollut tietoa.

8 POHDINTA

Teoriaperustassa tutkimme verolainsäädäntöä, lain esitöitä ja oikeuskirjallisuutta liittyen yleiseen ja rajoitettuun verovelvollisuutta sekä näihin vaikuttaviin tekijöihin niin Suomen kuin ulkomaan kansalaisen osalta. Haasteellisten käsitteiden ymmärtämiseksi selvitimme myös oikeuskäytäntöä verovelvollisuuden määrittelyyn liittyen. Kävimme läpi keskeisimmät kohdat ilmoittamisvelvollisuudesta ja sen rikkomisesta aiheutuvista sanktiosta sekä näihin liittyvän lainsäädännön muutokset. Lopuksi tarkasteltiin kansainvälisen verotuksen vaikutuksia ja menetelmiä kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta sekä esimerkkinä verosopimuksen vaikutuksista verotusoikeuteen esittelimme Espanjan ja Pohjoismaiden kanssa tehtyjä verosopimuksia.

Työn tutkimusosassa haluttiin selvittää, ovatko Suomessa yleisesti verovelvolliset tietoisia ulkomaan tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta ja mitkä ovat yleisimmät syyt ilmoittamatta jättämiselle. Alun perin opinnäytetyölle suunniteltiin muuta toteutustapaa. Halusimme lähestyä kyselyllä suoraan verovelvollisia, joilla on ulkomaan tuloja. Tutkimusjoukon löytäminen sekä tietosuojaan liittyvät kysymykset muodostuivat esteeksi tälle lähestymistavalle. Toteutustavaksi valittiin Verohallinnon kansainvälisen henkilöverotuksen virkailijoille tehtävä kysely. Virkailijoiden vastaukset tilastoitin ja kehittämisosuudessa analysoitiin saatua tietoa.

Kysely toteutettiin huhtikuussa 2018. Lähetimme Webropol-työkalulla tehdyn kyselyn linkin 106 virkailijalle sähköpostilla. Kyselyyn vastasi 41 henkilöä. Aluksi kyselyn saatekirjeeseen annettiin vastausaikaa vain viikon verran, johon mennessä saimme 32 vastausta. Päätimme jatkaa kyselyaikaa vielä kahdella lisäpäivällä. Lähetimme vielä muistutussähköpostin, minkä jälkeen saimme vielä 9 lisävastausta. Aikataulun kiireellisyyden vuoksi emme ehtineet hiomaan kyselyn kysymyksiä ihan niin hyväksi kuin ne olisivat voineet olla. Toisaalta loppuun laitettu vapaa sana -osio antoi tutkimuksen kannalta paljon lisätietoa.

Voidaksemme vastata tutkimuskysymyksiimme käytimme kvantitatiivista menetelmää. Käyttämällä Webropol-työkalua pystyimme luomaan kyselyn, joka oli helppo lähettää kaikille kansainvälisen henkilöverotuksen virkailijoille. Kyselyn vastauksia oli helppo käsitellä, koska dataa pystyy siirtämään esimerkiksi Excel-ohjelmaan ja esittämään sitä erilaisten taulukoiden muodossa. Taulukot ja kuviot havainnollistavat tekstiä.

Lainsäädäntö, oikeuskäytäntö ja Verohallinnon ohjeet olivat työmme päälähteinä ja hyödynsimme näitä lähteitä mielestämme riittävästi. Oikeuskirjallisuutta ja kansainvälisiä verosopimuksia olemme hyödyntäneet tarkoituksenmukaisessa laajuudessa.

Opinnäytetyö opetti paljon kansainvälisestä henkilöverotuksesta. Joka on erittäin laaja käsite. Opinnäytetyötä tehdessä oppi, mitä vaikutuksia kansallisella lainsäädännöllä ja verosopimuksilla on sekä miten laajasti tulee ottaa huomioon eri muuttujia Suomessa yleisesti verovelvollisen henkilön ulkomaan tulojen verotusta käsiteltäessä. Lukiessamme virkailijoiden vastauksia vapaa sana -osiossa huomasimme, että kysymysten muotoiluun olisi voinut panostaa vielä enemmän. Etenkin kysymyksessä kuusi, jossa pyysimme vastaamaan, kuinka usein syy ilmoittamatta jättämiselle kerrotaan oma-aloitteisesti.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla toiminnallinen opinnäytetyö, jossa tämän opinnäytetyön tutkimustuloksia hyödynnettäisiin esimerkiksi laatimalla ohjeistusta ja koulutusmateriaalia sekä henkilös-
tölle että verovelvollisille. Osana toiminnallista opinnäytetyötä voisi olla viranomaisten yhteisen tietoisuuden suunnitteleminen ja järjestäminen. Tilaisuudessa Verohallinto voisi esitellä yleisimmät kansainvälisen verotuksen tilanteet ja käydä läpi lomakkeen *16 ulkomaan tulojen ilmoittaminen*.

LÄHTEET

Anderson, E., Linnakangas, E. & Frände, J. 2016. Tuloverotus. Helsinki: Alma Talent Oy.

Asetus Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta ja sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 26/1997.

EUR-Lex 2009. Commission decision. 2. DETAILED DESCRIPTION OF THE MEASURE. 2.2. The 'time charter' limitation under the 2002 tonnage tax scheme. Viitattu 13.3.2018, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:228:0020:0024:EN:PDF>.

HE 5/2016 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi Espanjan kanssa tehdyn sopimuksen ja pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Helminen, M. 2016. Kansainvälinen verotus. Helsinki: Talentum Pro.

KHO:2011:88.

KHO:2013:93.

KHO:2015:120.

Laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta 1552/1995.

Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta 627/1978.

Laki verotusmenettelystä 1558/1995.

Malmgrén, M. & Myrsky, M. 2017. Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus. Helsinki: Alma Talent Oy.

OECD 2010. Articles of the oecd model tax convention on income and capital. Viitattu 13.3.2018, <http://www.oecd.org/tax/treaties/47213736.pdf>.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Tuloverolaki 1535/1992.

Ulkoministeriö 2017. Eurooppatiedotus.fi. EU:n keinot torjua veronkiertoa ja aggressiivista verosuunnittelua. Viitattu 24.3.2018, <https://eurooppatiedotus.fi/2017/06/12/seminaari-eurooppalaisen-verotuksen-ulottuvuudet-ja-veroparatiisit/>.

Valtiovarainministeriö 2014. Verotuksen kansainvälinen automaattinen tietojenvaihto laajenee vuonna 2017. Viitattu 20.1.2018, http://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/verotuksen-kansainvalinen-automaattinen-tietojenvaihto-laajenee-vuonna-2017.

Valtiovarainministeriö 2017. Verosopimukset. Viitattu 15.2.2018, <http://vm.fi/verosopimukset1>.

Verohallinto 2011. Suomen kansalainen ja kolmen vuoden sääntö. Viitattu 26.3.2018, https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/suomesta_ulkomaille/suomen_kansalainen_ja_kolmen_vuoden_saa/.

Verohallinto 2014a. Rajoitetusti verovelvollisen henkilön ansiotulon verotus: lähdevero vai progressiivinen vero. Viitattu 5.5.2018. https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49148/rajoitetusti_verovelvollisen_henkilon_a/.

Verohallinto 2014b. Kiinteä toimipaikka tuloverotuksessa. Viitattu 6.5.2018. https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/ulkomainen_yritys_suomessa/kiinteaa_toimipaikka_tuloverotuksessa/.

Verohallinto 2015. Kansainvälisen verotuksen käsikirja 2015. Viitattu 11.2.2018, <https://www.vero.fi/contentassets/792956c7cbb2487fa855866a6268851f/kansainvalisen-verotuksen-kasikirja-2015.pdf>.

Verohallinto 2016. Espanjassa asuvan Suomesta saaman eläkkeen verotus. Viitattu 18.3.2018, https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/kannanotot/47708/espanjassa_asuvan_suomesta_saaman_elakk/.

Verohallinto 2017a. Verohallinnon yhtenäistämisoheje vuodelta 2017 toimitettavaa verotusta varten. Viitattu 6.5.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48275/verohallinnon-yhten%C3%A4ist%C3%A4misohjeet-vuodelta-2017-toimitettavaa-verotusta-varten/>.

Verohallinto 2017b. Kaksinkertaisen verotuksen poistaminen henkilöasiakkaan ulkomaantulosta. Viitattu 24.3.2018, https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/ulkomailta_suomeen/kaksinkertaisen_verotuksen_poistaminen/.

Verohallinto 2017c. Automaattinen tietojenvaihto Viitattu 16.3.2018. https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tietoa_verotuksesta/verovaj/automaattinen_tietojenvaiht/.

Verohallinto 2017d. Rajankävijän verotus. Viitattu 7.2.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49150/rajankavijan-verotus/>.

Verohallinto 2018a. Verohallinnon organisaatio. Viitattu 23.3.2018. https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/verohallinnon_esittely/verohallinnon_organisaati/.

Verohallinto 2018b. 16 Selvitys ulkomaantuloista, täyttöohje 2017. Viitattu 24.3.2018, <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/lomakkeet/tayttoohjeet/16-selvitys-ulkomaantuloista-t%C3%A4ytt%C3%B6hje-2017/>.

Verohallinto 2018c. Ulkomaan työskentelyn verotus. Viitattu 11.2.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49111/ulkomaantyoskentelyn-verotus/#6-kaksinkertaisen-verotuksen-poistaminen>.

Ulkomaan tulojen ilmoittaminen

Vastaaminen vie noin 5-15 minuuttia.

1. Kauanko olet työskennellyt Verohallinnolla?

- 0-3 vuotta
 4-7 vuotta
 Yli 8 vuotta

2. Kuinka paljon sinulla on kokemusta kansainvälisestä henkilöverotuksesta?

- Alle vuosi
 1-3 vuotta
 Enemmän kuin 3 vuotta

3. Missä kanavissa teet asiakaspalvelua kansainvälisen henkilöverotuksen tehtävissä?

- Puhelinpalvelu
 Käyntiasiakaspalvelu
 Asiakaskirjeet
 Muu, mikä?

4. Kertovatko Suomessa yleisesti verovelvolliset henkilöt syyn ulkomaan tulojen ilmoittamatta jättämiselle oma-aloitteisesti?

- Kyllä
 Ei

5. Ovatko näistä henkilöistä suurin osa Suomen vai muun valtion kansalaisia?

- Suomen kansalaisia
 Muun valtion kansalaisia
 Kansalaisuus ei vaikuta tulojen ilmoittamatta jättämiseen

6. Kuinka moni henkilö kertoo ilmoittamatta jättämisen oma-aloitteisesti?

- 0 %
 25 %
 50 %
 Yli 75 %
 En osaa sanoa

7. Yleisesti verovelvollinen, joka ei ole ulkomaan tuloja ilmoittanut, onko hänellä useimmiten syynä:

Vaihtoehto 1 = vähiten, 5 = useimmiten. Jos asiakkaat ovat kertoneet useampia muita syitä, voit listata ne alle ja numeroida syyt asteikolla 1-5, kuinka usein asiakkaat ilmoittavat kyseisen syyn. Vapaan sanan kenttä avautuu, kun klikkaat ensin haluamasi numerovaihtoehdon.

	1	2	3	4	5
Tiedon puute - hän ei ole tiennyt, että ulkomaan tulot tulee ilmoittaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Hän on luullut asian olevan kunnossa, koska on maksanut verot tulosta jo toiseen valtioon.	☐	☐	☐	☐	☐
Ei ole halunnut	☐	☐	☐	☐	☐
Muu syy, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐
Muu syy, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐
Muu syy, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

8. Uskotko, että lisääntyvä tietojen vaihto ulkomailta lisää veronkorotuksien määräämistä?

- Kyllä
 Ei

9. Oletko työssäsi määrännyt veronkorotusta ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä?

- Kyllä
 Ei

10. Jos sinulla on tullut kyselyn sisältöön liittyen mieleen lisätietoa, voit kertoa sen alle.

Lähetä

VEROSIHTTEERIN TYÖNKUVA

Avoimen tehtävän tiedot

[⇨ Takaisin työpaikkojen selailuun](#)

Verosihtteeri, 2 paikkaa

Työavain 300-117-15

Verohallinnossa olet kiinni ajassa: työsi näkyy ja vaikuttaa suomalaiseen yhteiskuntaan. Valtakunnallinen, kehittyvä ja nykyaikainen palveluorganisaatiomme rakentuu henkilökunnan asiantuntemukselle. Kannustamme sinua kehittymään, kouluttautumaan ja verkostoitumaan. Luotamme sinuun työntekijänä ja arvostamme sinua työyhteisön jäsenenä.

Pohjois-Pohjanmaan verotoimiston pääpaikka on Oulussa. Huolehdimme henkilöasiakkaiden verotustehtävistä lisäksi kolmessa toimipisteessä. Palveluksessamme on noin 160 verotuksen ammattilaista.

Tehtävä on vakinainen, palvelussuhde alkaa 01.08.2015

Hakuaika päättyy 16.04.2015 kello 16:15

Työpaikan tiedot: Pohjois-Pohjanmaan verotoimisto, Torikatu 34 B, 90101 Oulu

Viran/tehtävän kuvaus:

Verosihtteerin tehtäviin kuuluvat:

- kansainvälisen henkilöverotuksen tehtävät
 - muutosverotus
- asiakaspalvelussa työskentely suomen ja englannin kielellä
 - puhelinpalvelu suomen ja englannin kielellä

Tehtävän hoitamispaikka on Oulu.

Tehtävään voidaan soveltaa enintään kuuden (6) kuukauden koeaikaa.

Kelpoisuusvaatimukset:

Kelpoisuusehtona valittavalta henkilöltä edellytetään suomen tai ruotsin kielen hyvää suullista ja kirjallista taitoa. (Valtioneuvoston asetus Verohallinnon virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta (1052/2009) 2.1 §).

Henkilöturvallisuusselvitys: Virkaan tai tehtävään valittavasta henkilöstä voidaan tehdä hakijan suostumuksella turvallisuusselvitys (Turvallisuusselvityslaki 726/2014).

Turvallisuusselvitysmenettelystä ja selvityksen kohteen oikeuksista löytyy tarkempia tietoja osoitteessa www.poliisi.fi/supo.

Hakijalta odotamme:

- soveltuvaa koulutusta esimerkiksi tradenomi tai vastaava
 - kokemusta soveltuvista verotustehtävistä
- asiakaspalveluhenkisyyttä sekä hyviä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
 - ratkaisukeskeistä toimintatapaa ja aikaansaavuutta
 - hyvää suullista ja kirjallista ilmaisutaitoa
 - hyvää englannin kielen taitoa

Luemme eduksi:

- ruotsin kielen taidon ja muun kielitaidon

**VEROHALLINNON KANSAINVÄLISEN HENKILÖVEROTUKSEN
VEROSIHTTEERIN TYÖNKUVA**

LIITE 3

Palvelussuhteen edut:

- joustava työaika
- etätyömahdollisuus
- liikunta- ja kulttuurisetelit
- työmatkaseteli
- työnantajan tukema lounas

Palkkauksen peruste:

Palkkaus määräytyy Verohallinnon palkkausjärjestelmän vaativuustason 6 mukaan. Tehtäväkohtainen palkanosaa on 2.169,89 euroa kuukaudessa. Lisäksi maksetaan henkilökohtaiseen työsuoritukseen perustuvaa palkanosaa, joka on enintään 48 % tehtäväkohtaisesta palkanosasta.

Työaika Virastotyöaika

Toivomme hakemuksia ensisijaisesti sähköisen rekrytointijärjestelmän kautta

⇒ [Hae paikkaa](#)

Voit kuitenkin hakea tätä työpaikkaa myös toimittamalla hakemuksesi alla olevaan osoitteeseen. Sekä hakemuksessa että kirjekuoressa tulee mainita haettavan tehtävän työavain. Hakemuksia ei palauteta.
Verohallinto, Haapaniemenkatu 4 A, PL 325, 00052 VERO

[Linkki työnantajan verkkosivuille](#)

Perustiedot

Tehtävän kesto

Vakinainen

Työpaikkojen lukumäärä

1

Alkamisaika

1.5.2018

tai sopimuksen mukaan

Viran sijoittaminen

Virka on viraston yhteinen.

Työaikamuoto

Virastotyöaika

Sijainti

Pääkaupunkiseudun verotoimisto

Rajatorpantie 8 A

01600

Vantaa

Viran/tehtävän kuvaus

Tunnetko kansainvälisen henkilöverotuksen koukerot?

Haluatko edistää henkilöstön osaamista?

Hallitsetko englannin kielen hyvin?

Pääset mukaan seuraaviin valtakunnallisiin tehtäviin kokemuksestasi ja osaamisestasi riippuen:

- sisäisten ja ulkoisten asiakkaiden asiantuntijaohjaukseen- ja neuvontatyöhön
- tulkinnallisten, laajakantoisten ja vaativien kansainvälisen henkilöverotuksen asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen
- henkilöstön osaamisen kehittämiseen valmentavalla otteella
- valtakunnalliseen kansainvälisen henkilöverotuksen asiantuntijaverkoston toimintaan
- kansainvälistä henkilöverotusta koskeviin kehittämistehtäviin
- kansainvälisen perintö- ja lahjaverotuksen tehtäviin perehtymistä

Mikä tekee veroasiantuntijan työstä tärkeää?

Kun työskentelet Verohallinnossa veroasiantuntijan tehtävässä, pääset vaikuttamaan Verohallinnon henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Yhdessä varmistamme, että Verohallinnon asiakkaat osaavat huolehtia verotukseen liittyvät asiat oikeaan aikaan ja oikealla tavalla.

Säädetyt kelpoisuusvaatimukset

Kelpoisuusehtona valittavalta henkilöltä edellytetään suomen tai ruotsin kielen hyvää suullista ja kirjallista taitoa. (Valtioneuvoston asetus Verohallinnon virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta (1052/2009) 2.1 §).

Turvallisuus selvitys

Virkaan tai tehtävään valittavasta henkilöstä voidaan tehdä hakijan suostumuksella henkilöturvallisuus selvitys (Turvallisuus selvityslaki 726/2014).

Turvallisuus selvityksen menettelystä ja selvityksen kohteen oikeuksista löytyy tarkempia tietoja osoitteessa www.supo.fi.

Hakijalta odotamme

- soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa
- hyvää verolainsäädännön ja oikeuskäytännön tuntemusta
- sujuvaa kirjallista ja suullista esitystaitoa
- asiakaspalveluhenkisyttä
- erinomaista yhteistyö- ja verkostoitumiskykyä sekä
- itsenäistä ja aktiivista työskentelyotetta sekä ratkaisukeskeisyyttä
- hyvää kykyä ja halua kehittää henkilöstön osaamista valmentavalla otteella
- hyvää kykyä hakea ja analysoida omaan tehtävään liittyvää tietoa
- sujuvaa englannin kielen taitoa

Eduksi luetaan muu kielitaito.

Palkkaukseen liittyvät tiedot

Tehtävän palkkaus määräytyy Verohallinnon palkkausjärjestelmän vaativuustason 9- 11 mukaisesti. Tehtäväkohtainen palkanosa on 2726,30 - 3239,55 euroa kuukaudessa. Lisäksi maksetaan henkilökohtaiseen työsuorituksen perustuvaa palkanosaa, joka on enintään 48 % tehtäväkohtaisesta palkanosasta (alkuvaiheessa keskimäärin 4%-12% tehtäväkohtaisesta palkanosasta).

Edut

Joustava työaika, etätömahdollisuus, liikunta- ja kulttuurisetelit, työmatkasetelit, työntäjän tukema lounas.

Muut tehtävään liittyvät tiedot

Tehtävään voidaan soveltaa enintään kuuden (6 kk) kuukauden koeaikaa.

[➔ Hae paikkaa](#)

Voit kuitenkin hakea tätä työpaikkaa myös toimittamalla hakemuksesi alla olevaan osoitteeseen. Sekä hakemuksessa että kirjekuoressa tulee mainita haettavan tehtävän ID-numero. Hakemuksia ei palauteta.

Verohallinto
PL 325
00052
VERO

[← Takaisin hakutulokseen](#)